

Role rodičů žáků 1. stupně ZŠ v době pandemie COVID-19

Bc. Eva Šuránková

Diplomová práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Bc. Eva Šuránková
Osobní číslo: H190780
Studijní program: N0111A190013 Sociální pedagogika
Forma studia: Kombinovaná
Téma práce: Role rodičů žáků 1. stupně ZŠ v době pandemie Covid-19

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti negativních dopadů pandemie Covid-19, rodičovské odpovědnosti a edukace žáků.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/ elektronická

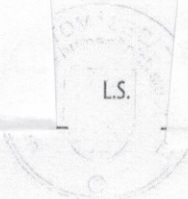
Seznam doporučené literatury:

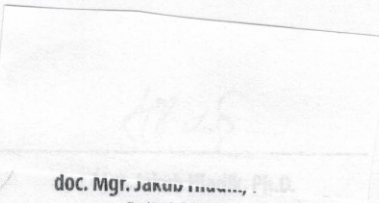
- CHRÁSKA, Miroslav, 2007. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.
- KUBAL, Michal a Vojtěch GIBIŠ, 2020. Pandemie. Praha: Kniha Zlín. ISBN 978-80-7662-047-6.
- PREKOPOVÁ, Jiřina, 2020. I rodiče by měli dělat chyby. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-766-4.
- PRŮCHA, Jan, 2002. Moderní pedagogika. Praha: Portál, s.r.o. ISBN 80-7367-047-X.
- ŠMÍD, Ondřej a Radka DEMJANOVÁ, 2017. Povinnosti a práva rodičů k dětem. Praha: Leges. ISBN 978-80-7502-195-3.

Vedoucí diplomové práce: **PhDr. Iva Staňková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **12. ledna 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **22. dubna 2022**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

L.S.

doc. Mgr. Jakub Mladý, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 12. ledna 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo - diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště

vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, o pisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá rolí rodičů žáků 1. stupně ZŠ v době pandemie COVID-19. Teoretická část se zabývá oblastmi pandemie, ve které jsou zmíněna opatření vlády ČR, pomoc pro rodinu dopadem domácího vyučování. Oblastí domácího vyučování v době, které bylo vedeno formou e-learningu, přístupem pedagogů a dopadem vyučování na děti. Oblastí působnosti rodiče v době domácího vyučování. Praktická část je zaměřena na zjištění, v jakých rolích se rodiče žáků 1. stupně ZŠ setkávali v době pandemie COVID-19.

Klíčová slova: role rodičů, rodičovská odpovědnost, pandemie

ABSTRACT

The diploma thesis deals with the role of parents of primary school pupils during the COVID-19 pandemic. The theoretical part deals with the area of the pandemic, which mentions the measures of the Czech government, help for the family and the impact of home teaching. Area of home teaching at the time, which was conducted in the form of e-learning, the approach of teachers and the impact of teaching on children. Area of parent activity during home schooling. The practical part is focused on finding out in which roles the parents of primary school pupils met during the COVID-19 pandemic.

Keywords: the roles of parents, parental responsibility, pandemic

Děkuji paní doktorce PhDr. Ivě Staňkové, Ph. D., za její odborné vedené mé diplomové práce. Především za její trpělivost při práci se mnou, čas, ochotu a celkovou součinnost. Další poděkování patří mojí rodině, které měla se mnou po dobu mého studia trpělivost. Mému manželi s dětmi, kteří jsou pro mě velkou oporou a motivací v časech, kdy jsem myslela, že to již nezvládnou.

Motto:

„Slušný člověk, vždy pomáhá tomu, kdo toho nejvíc potřebuje. To se nám vrátí. Vždyť přece stojí za něco, že máme ve světě pověst slušných lidí.“

Tomáš Garrigue Masaryk

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 PANDEMIE, COVID-19.....	12
1.1 OPATŘENÍ VYDANÁ VLÁDOU ČR.....	13
1.2 POMOC PRO RODINY	14
1.3 DOPAD PRO ŠKOLY	15
2 VYUČOVÁNÍ V DOBĚ PANDEMIE COVID-19	18
2.1 DOMÁCÍ VYUČOVÁNÍ, E-LEARNING	18
2.2 PŘÍSTUP PEDAGOGŮ K DOMÁCÍ VÝUCE	19
2.3 DOPAD DOMÁCÍHO VYUČOVÁNÍ NA DĚTI	20
3 RODIČ V DOBĚ DOMÁCÍ VÝUKY.....	22
3.1 RODIČ A ŠKOLA	22
3.2 ODPOVĚDNOST RODIČE ZA DÍTĚ	24
3.3 RODIČ A DÍTĚ	24
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	28
4 POPIS VÝZKUMNÉ STRATEGIE	29
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	29
4.2 VÝZKUMNÉ CÍLE	30
4.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	30
4.4 HYPOTÉZY	30
4.5 METODA SBĚRU DAT	31
4.6 VÝZKUMNÝ SOUBOR	32
4.7 METODA ANALÝZY DAT.....	32
5 ANALÝZA DAT.....	34
6 INTERPRETACE DAT	57
7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	59
8 ZÁVĚR	60
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	61
SEZNAM TABULEK	64
SEZNAM GRAFŮ.....	65
SEZNAM PŘÍLOH	66

ÚVOD

V uplynulých dvou letech naši republiku i celý svět zasáhla zpráva o pandemii Covid-19, která se šířila nekontrolovatelně světem. Nikdo nečekal, že zpravodajství z Wuchanu nás zasáhne až tak citelně. Nikdo z obyvatel nechtěl věřit epidemiologům, kteří hovořili, o tom, jak se epidemie může nekontrolovatelně šířit. Bohužel se naplnily černé scénáře předních epidemiologů a srdce Evropy zasáhlo onemocnění Covid-19 v plné síle. Najednou byly všechno domácnosti zasaženy tímto faktem, republika se uzavřela pro okolní svět a Ministerstvo zdravotnictví vydávalo nařízení v rámci nouzového stavu, který nastal. Lidé se báli o své životy, a tak poslouchali každé zpravodajství, které nás informovalo o navyšujících se číslech osob, které jsou postihnuty touto nemocí. Nikdo se nechtěl dostat do žádné statistiky tohoto onemocnění, ale situaci se nedalo mnohdy vyhnout.

Najednou se žáci prvních stupňů ocitli na základě rozhodnutí vlády doma. Základní školy se pro ně uzavřela, ředitelé museli řešit, jakým způsobem budou zajišťovat povinnou školní docházku. Čekalo se na pomoc ze strany Ministerstva zdravotnictví, jež dávalo pokyny Ministerstvu školství mládeže a tělovýchovy, jaký návod mají dát školským institucím k tomu, aby školní docházka byla naplňována. On-line výuka byla nevyhnutelná, neboť zhoršující se epidemiologická situace nám nedávala prostor k tomu, že by se žáci základních škol mohli vzdělávat běžným způsobem.

Mnoho rodičů se v ten moment dostalo do střetu mnoho rolí, na které nebyli připraveni. Najednou museli přemýšlet a zajišťovat pro své děti pomůcky, které mu budou sloužit k tomu, aby se mohl vzdělávat a pracovat dále na své edukaci. Byly uzavřeny kroužky, kde děti trávily svůj volný čas. Jídelny, kde se děti stravovali. Rodič musel nějakým způsobem dohlížet na to, zda dítě – žák plní své povinnosti dle požadavků učitele. Někteří rodiče byli situací přinuceni zůstat doma a dohlížet či pomáhat svým dětem – žákům naplňování on-line výuky. Jiní museli plnit svoje pracovní povinnosti. Situace jim nedovolila, aby mohli zůstat doma se svými dětmi, a tak tyto funkce museli kontrolovat až po splnění svých pracovních povinností nebo souběžně s ní. Také jsme mohli reflektovat rodiče, kteří by rádi pomohli svým žákům, ale nedisponovali takovými pedagogickými znalostmi, které by jim toto umožňovaly.

Právě tyto role jsou tématem diplomové práce, která je v teoretické části zaměřena na analýzu situací rodičů žáků navštěvující 1. stupeň ZŠ během pandemie COVID-19. Jsou

zde zachycena teoretická východiska z oblasti negativních dopadů pandemie COVID-19, rodičovské odpovědnosti a edukaci žáků, které se navzájem prolínají, ovlivňují. Na souběh všech těchto faktů, které rodiče žáků navštěvující 1. stupeň ZŠ najednou museli řešit, tedy nové role, které jim tato situace přinesla a jimž se nedalo vyhnout.

Praktická část, jež má zachytit tyto situace prostřednictvím dotazníkového šetření.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PANDEMIE, COVID-19

V první kapitole jen připomeňme situaci, kdy světem prolétla informace od čínských lékařů z provincie Wu-chan, kdy jsou vystavováni situacím, které je velmi znepokojovaly. V lékařských ordinacích se začali objevovat lidé se shodnými příznaky onemocnění, jež vyvolávaly neočekávané reakce na člověka. Lékaři mezi sebou komunikovali a upozorňovali se navzájem na zvyšující se příznaky u lidí, které mohou mít za následek vypuknutí nebezpečného infekčního onemocnění. Vzhledem k tomu, že je Čína pod drobnohledem vlády, nebylo možné tyto informace vypouštět veřejnosti, avšak úzké skupiny lékařů měli obavy v propuknutí virové nálože mezi obyvatelstvem, které může mít fatální dopad. Tyto informace se k nám dostávali prostřednictvím zpravodajství či různých sociálních zdrojů v neúplném znění. Zprávy o úmrtí zdravotníků a lékařů, kteří se snažili o zveřejnění nebezpečnosti viru, vnesla mezi čínskou populaci rozhořčení a vláda musela na tento fakt reagovat. Jakmile byla situace neúnosná, Čína ohlásila zprávu o výskytu onemocnění COVID-19 i ostatním státům. To už ovšem mělo za následek, že virová nálož se stačila rozšířit mezi její obyvatele, ale také mezi obyvatele ostatních zemí, neboť cestovatelů, kteří touží poznat čínskou provincii je mnoho a v uvedeném období se stihli vrátit i do svých domovských zemí (Kubal, Gibiš, 2020, s. 37-64).

WHO dne 30. ledna 2020 na svých stránkách uvedla onemocnění COVID-19 jako nemoc ohrožující zdraví a životy lidí. WHO na tomto podkladu začala rychle jednat, kdy využila doložených vědeckých poznatků, a začal boj proti tomuto onemocnění. Doporučením pro státy a širokou veřejnost bylo neshlukovat se ve větších skupinách, dodržovat rozestupy, dodržovat hygienické návyky, nosit zakrytá ústa respirátory uvedené kvality, které zaručí člověku ochranu. (WHO, ©2020)

V roce 2020 propukla pandemie a veřejnost se musela s touto nelehkou situací vyrovnat. Záběry bílých plášťů a mrtvých těl děsily obyvatelstvo všech států. Lidé se nechtěli dostat do statistických tabulek, které ukazovali čísla mrtvých. Rodiny se těžce smířovaly se situacemi, které jim Covid-19 přinesl. Hlavy států s pokorou oznamovali lidem vzniklou situaci a hledali řešení. Novináři vyhledávali staré články, jež poukazovaly na předpovědi z minulosti. *Pandemie nám „otevřela dveře“, jak se vyjádřila spisovatelka Arundhati Royová, „stala se vstupní bránou z jednoho světa do jiného.“* Tedy můžeme vyvozovat, že byla jenom otázka času, než vir začne mutovat a sílit. Lidé postupně cestovali z nakažených provincií a nevědomě či vědomě roznášeli onemocnění do dalších zemí. Scházeli se svými rodinami ke společným hostinám, jež zahrnovali i osoby, které cestovali.

Hovořili mezi sebou a vzduchem se nekontrolovatelně šířili částice viru a hledali nové hostitele. Blížila se nová válka se skrytým nebezpečím, které můžete rozeznat pouze mikroskopem (Shah, 2016, s. 9-14).

Situaci jsme mohli přijmout jako výzvu, kterou nám příroda něco sděluje nebo to byl jen pouhý důsledek lidské pošetilosti. Lidé s blížícím se nebezpečím jsou vystaveni obavám o svůj život a propadají panice. Jedinec se snaží ochránit rodinu svou i své nejbližší, a proto se může schylovat k jednání, které by v běžných situacích nedělal. Jakmile tato hrozba pomine, tak nastane opět uvolnění a člověk se přestane bát a tedy i v tento moment dává prostor neviditelnému nepříteli, jež může ohrozit jeho i široké okolí (Heller, 2020, s. 5-10).

1.1 Opatření vydaná vládou ČR

Usnesení vlády České republiky ze dne 30. září 2020 č. 957 pojednává o výsledku jednání vlády, která se usnesla na vyhlášení nouzového stavu vzhledem ke zvyšujícím se počtu výskytu nemocných, kteří jsou pozitivně diagnostikováni (Vláda ČR, ©2009-2022).

Tento fakt měl za dopad, že 12. října 2020 po jednání vlády bylo přijato usnesení č.1022, které mělo omezovat provoz škol a školských zařízení. Toto omezení se týkalo, jak výkonu základních škol, tak veškerých školských zařízení, které mají na starost trávení volného času dětí a různých zájmových aktivit, které děti běžně navštěvují (Vláda ČR, ©2009-2022)

Uvedené usnesení omezovalo obyvatele ČR účastnit se hromadných akcí, do nichž zahrnovali i konání pohřbů, svateb a jiných společenských akcí, kdy byl omezen počet účastníků v daný okamžik. Účast na koncertech a dalších divadelních a jiných uměleckých představení, u nichž se zpívá či mluví. Účast na kulturních akcích, sportovních aktivitách účast na bohoslužbách v omezeném počtu osob v daný okamžik. Další omezení se týkalo provozoven stravovacích služeb, přičemž musí provozovatelé dodržet stanovená nařízení vlády (MŠMT, ©2013 – 2022).

Usnesení mělo vliv na rodinný život, kdy rodiče museli zajistit povinnou školní docházku prostřednictvím výpočetní techniky, která umožňovala spojení se školou. Mnozí zaměstnavatelé umožnili výkon pracovních povinností z domu, aby nedocházelo k šíření nákazy. Rodiče, jejichž profese neumožnila home office museli zajistit dohled nad dítětem, dle svých aktuálních možností. Můžeme tedy konstatovat, že nařízení vlády v době vyhlášení nouzového stavu mělo dopad na všechny obyvatele ČR.

1.2 Pomoc pro rodiny

Omezení mělo vliv na základní vzdělávání, ale také i na využití volného času, kdy vydané usnesení zakazovalo vstup žáků do budov základních škol. Povinná školní docházka měla být vedena on-line formou a centra pro volný čas byla usnesením také uzavřena (Vláda ČR, ©2020)

Uzavření škol způsobilo mnoho rodinám problémy zejména v zajištění dohledu nad dítětem. Pokud dítě docházelo do školy, rodiče pracovali s vědomím, že žák má zajištěn výklad probíraného učiva a dohled. Tzn. že rodič mohl zajišťovat ekonomickou oblast rodiny a ta pedagogická byla vykonávána bez jeho účasti. To se ale v době vyhlášení nouzového stavu změnilo. Rodiče byli postaveni do situace, kdy museli zajistit výuku pro své dítě doma. Zajištění povinné školní docházky byla jedním z mnoha bodů, jež se rodiče žáků navštěvující 1. stupeň ZŠ museli řešit. Omezení vlády mělo vliv na rodiny ve všech jejich oblastech, a tak bylo nutné vyřešit pomoc pro tuto cílovou skupinu.

V oblasti pomoci rodinám bylo nutné vyřešit ekonomické zajištění rodiny. Zajištění financí pro rodiny bylo vypláceno z dávek nemocenského pojištění. Jednalo se o dávku ošetřování člena rodiny, jež měla umožnit rodičům žáků ZŠ zůstat doma se svým dítětem za zvýhodněných finančních podmínek po celou dobu uzavření škol. Další možností se nabízela práce z domu, kdy rodiče mohou spojit výkon svých pracovních povinností s dohledem nad dítětem (MŠMT, ©2020).

Ze skutečností uvedených výše se rodiče mohli dostávat do krizových situací prohloubených skutečností přenesené odpovědnosti v době vyhlášení nouzového stavu. Pokud na problematiku rodičovské odpovědnosti pohlédneme jinak, najednou zjistíme, že i rodiče jsou osobami, které nedisponují všemi dovednostmi. Rodič by si měl uvědomit, že je pouze lidskou bytostí, která může chybovat. Důležitá je komunikace a vysvětlit dítěti situaci či s ním konzultovat svoje možnosti a dohodnout se na pravidlech, které budou komfortní pro obě strany. Může se jednat o spolupráci, kdy jsou si sobě rovnými a děti nás mohou svoji zdatností překvapit. Rodič má zakódováno, že veškerou odpovědnost nese sám, ale děti nás mohou v mnohých situacích překvapit a pomoci (Prekopová, 2010, s. 5-7).

1.3 Dopad pro školy

Doporučení z MŠMT poukazovala na fakt, že je důležité přistupovat k on-line výuce v rámci jejich možností. Z toho vyplývá, že různé školy sdělení interpretovala jinak a postupovala nejednotně. Nehledě na fakt, že školy vesnického typu nemusely disponovat takovými možnostmi než ostatní. Takové jednání uvádělo širokou veřejnost v rozporuplné reakce vůči školám či pedagogům.

Uzavření škol mělo dopad na školský vzdělávací systém, jež na tuto výuku nebyl připraven. Prohloubily se nerovnosti mezi sociálními vrstvami. Následný dopad na selektivnost byl viditelný, neboť děti s nižším sociálním statutem, jejichž rodiče nebyli vybaveni na podporu dětí ke vzdělávání, viditelně snížily svoje vzdělávací příležitosti. Nutná spolupráce školy s rodinou byla jasným ukazatelem nedostatku ve školském vzdělávacím systému. Ačkoliv se školy snažily nastavovat vymoženosti moderní doby v podobě on-line přenosu a podávání informací. Nastalá situace zviditelnila nedostatky školského systému. Z pozorování vyplynulo, že školy byly vystaveny mnohdy práci pokus - omyl. Pedagogové poskytovali informace svým žákům v ne úplně dobře zpracované formě a žáci nebyli schopni informace zpracovat na základě požadavků vyučujících. Pedagogové naplňovali rámcový vzdělávací program bez ohledu na výjimečnou situaci, která nastala. Žáci tento nápor nebyli schopni ustát. Rodiče, kteří byli ochotni svému dítěti poskytnout pomoc, byli zahlceni přemírou úkolů. Český školský systém, nebyl připraven na on-line vyučování. Učitelé museli zvážit volbu vyučovacích metod, které by mohly dětem přinést podporu ke zvládnutí probíraného učiva (Brom, at al, 2020).

Z důvodu nejednotnosti v přístupech ke vzdělávání vydala Česká školní inspekce desatero pro efektivní distanční výuku v době karantény:

„Desatero pro efektivní distanční výuku v době karantény:

- 1. Při realizaci distanční výuky klademe ještě větší důraz na řídicí a koordinační roli vedení školy*
- 2. Při distanční výuce posilujeme roli týmu pedagogů a jejich vzájemnou podporu i koordinaci, včetně důrazu na zásadní roli třídního učitelů*
- 3. Pro výuku je k dispozici jednoduchá evidence plánovaného rozložení vzdělávacího obsahu, která je sdílena s vedením školy a optimálně i s dalšími učiteli v pedagogickém sboru.*

4. Škola využívá jednotnou komunikační platformu, se kterou umí všichni uživatelé zacházet.
5. Pro případy přechodu na distanční výuku je škola připravena vydat a sdílet jasný rozvrh synchronní a asynchronní distanční výuky.
6. Při distanční výuce jsou učitelé pro své žáky vidět a slyšet.
7. Učitelé vyžadují, aby žáci byli při distanční výuce aktivní, přinejmenším aby byli pro ostatní vidět a slyšet.
8. Jako součást synchronní výuky zařazují učitelé, s využitím zvolené komunikační platformy, také skupinovou práci žáků.
9. Škola vydává jasná a prakticky uplatnitelná kritéria pro hodnocení distanční výuky, která srozumitelně komunikuje mezi učiteli navzájem, se žáky i jejich rodiči.
10. Škola důsledně a intenzivně komunikuje s rodiči žáků.

(Česká školní inspekce, ©2021)

Všeobecně je tedy známo, že pokud je vzájemná kooperace mezi rodinou a školou je to přínosné pro obě strany, ale nejvíce z takového jednání je přínosem pro žáka. Podpora ze strany rodiče je pro žáka vhodnou motivací k dosahování cílů. Rodiče se zajímají o školní výsledky svých dětí. Rodiče kladou důraz na vzdělání a chtějí pro své ratolesti kvalitní vzdělání. V daný moment si však rodič musel poradit s nedostatkem školních pomůcek, které by mohly pomoci lépe zvládnout probírané učivo. Vzhledem k tomu, že nouzový stav byl situací novou, přineslo to oběma stranám přínos v poznání, že komunikace mezi stranami je nezbytnou součástí k podpoře dítěte (Švaříček, 2020).

Jako pozitivum v on-line výuce můžeme uvést poznatek vyrovnání se s novou zkušeností, před kterou byla škola i rodina postavena. Všechny strany se musely naučit vzájemné komunikace k tomu, aby bylo možné předávat vzdělanost. Tato zkušenost přinesla využití on-line technologií jako prostředek pro přenos vzdělanosti, kterou bylo nutné v době nouzového stavu zajistit (Lukavská et al., 2020).

Na téma Umíme učit na dálku? Proběhla konference pod názvem PREF Conference 2020, jejímž účelem bylo vyjasnění si nedostatků ve výukových metodách pro základní a střední školy. Mluvčí poukázovaly na nedostatky školského systému, které se projevíly v době vyhlášení nouzového stavu, kdy byla výuka přenesena formou e-learningu. Za pedagogy vystoupilo několik osob, které zdůraznily, že bylo vhodné si vyzkoušet online výuku

v době, kdy děti byly přítomny ve škole. Pedagogové, kteří tak učinili, vycházeli z nedostatků, které zjistili. Nedostatky se většinou odvozovaly od špatné práce s časem než od samotného ovládní virtuálního prostoru. Následovala vyjádření Faltýnka z MŠMT, který hovořil na téma online výuka jako o vhodné formě domácího vyučování, které může přinést zpestření ve školském vzdělávacím systému. Na druhou stranu vyjádřili pedagogové nespokojení v oblasti množství předmětů a informací, které jsou povinni dětem předat bez ohledu na výjimečnost situace. Do hodin jsou zařazovány předměty, které jsou nové a děti na dálku nepojímají význam učiva, ačkoliv by se mělo zaměřit na stěžejní předměty. Pedagogové také poukazovali na nedostatky, které jsou v oblasti ovládní technologií, se kterými se dětmi setkali během online výuky. Výsledkem diskuze bylo zjištění, že od první domácí výuky udělali učitelé velký krok a opětovné nastoupení online výuky už nebude takovým problémem, ale nedostatky shledávají v didaktických materiálech, jež jsou ve vedení e-learningu potřebné. Ministerstvo odkázalo na webináře, jež se zaměřují na vedení online výuky (Economia,a.s., ©2021,)

2 VYUČOVÁNÍ V DOBĚ PANDEMIE COVID-19

Kapitola je zaměřena na domácí vyučování, které probíhalo v době pandemie COVID-19. Domácí vyučování nebylo žádnou novinkou, neboť je to jedna z forem vyučování, které si mohou rodiče zvolit. Vyučování má svá specifika a tudíž i přístup pedagogů je jiný než ve standardním školním prostředí.

Škola byla institucí, která dávala pokyny, jakým způsobem bude vyučování přeneseno do domácího prostředí. Ovlivňovala přístup pedagogů v době pandemie COVID-19 a následně bylo na pedagogovi, jak učivo žákovi předá. Můžeme tedy hovořit, že přístup se odvíjel od skutečnosti, jakými dovednostmi učitel disponoval a zda je dokázal efektivně využít v online prostředí ve prospěch žáka. Závěrem kapitoly hovoříme o tom, jaký dopad mělo domácí vyučování na děti.

2.1 Domácí vyučování, e-learning

Všechny formy vyučování se řídí Školským zákonem, který stanovuje pravidla vzdělávání. Jedna z forem vyučování, kterou má zákonný zástupce možnost si zvolit pro své dítě je domácí vyučování. Rodiče mají za své dítě odpovědnost, kdy musí dohlížet na plnění školních povinností. Pokud si rodič zvolí domácí vyučování, znamená to pro něj odpovědnost za dítě ve věci plnění školních povinností. Můžeme tedy konstatovat, že pokud si rodič zvolí formu domácího vyučování, je připraven na podporu svého dítěte v pedagogické oblasti a znamená to, že i rodina je nakloněna k této vyučovací metodě. Domácí vyučování je založeno na variabilních možnostech pro děti. Kdy může být přenesena výuka ze školních lavic do domácího prostředí nebo mohou být výukové metody přeneseny kamkoliv bez vázání času, místa, prostoru. Další výhody sledujeme v kombinaci e-learningových výukových metod, učebnic a online komunikaci s pedagogem. Dítě je vedeno na práci s časem, samostatnosti a odpovědnosti. Můžeme tedy konstatovat, že výuka není ovlivněna prostředím, ve kterém dítě je, ale je podmíněna motivací a zájmem o vzdělávání (Pohnětalová, 2019).

Domácí vyučování je preferováno u dětí, které navštěvují první stupeň základních škol. U vyššího ročníku není forma domácího vzdělávání běžná. V českém školním prostředí není metoda distanční výuky populární, což se potvrdilo v době pandemie COVID-19. Některé školy se již v minulosti snažily podpořit rodiče dětí, kteří se rozhodli pro tuto formu vyučování a chtěli ukázat, že je možné děti vzdělávat i mimo školní prostředí. Kdy domácí výuku je vedena formou e-learningu, který v českém školním prostředí známe, ale málo

využíváme. V domácím vyučování jsou využívány klasické elektronické výukové materiály, ale také může probíhat konzultace mezi pedagogem a dítětem v online prostředí. Při podpoře dítěte v plnění školních povinností je rodič, který je po celou dobu jeho průvodcem. Děti v domácím prostředí mají stejné možnosti jako jejich vrstevníci. Je to případ dobré praxe a důkaz pro naše školství, že i děti vedené jinou formou vzdělání mají stejné vědomosti jako děti v klasické formě vyučování. Domácí vyučování je vhodným prostředkem za předpokladu, kdy se pro něj rodiče rozhodli a jsou si vědomi odpovědnosti vůči svému dítěti. Dítě motivují, podporují a vedou v získávání znalostí a dovedností. V případě potřeby konzultují s pedagogem v online prostředí. Domácí vzdělávání je forma vzdělávání, která se v době pandemie COVID-19 ukázala jako vhodná forma vyučování (Kostecká, 2016).

Pojetí moderního vyučování měli pedagogové, rodiče a žáci možnost si vyzkoušet ve školním roce 2020/2021, kdy byly nařízením vlády České republiky omezena povinná školní docházka. Děti měly zákaz vstupu na půdu školy a rodiče se museli vypořádat s novou situací, která nastala v době pandemie COVID-19. Výuka byla přenesena do domácího prostředí formou e-learningu (MV ČR, 2020).

2.2 Přístup pedagogů k domácí výuce

Školní prostředí dává možnost děti edukovat. Ve slově edukovat jsou skryty pojmy, jako výchova a vzdělání, které v dnešním světě považujeme jako samozřejmost. Škola je místem, kdy je odpovědnost přenesena na pedagoga. Ten v době výuky zajišťuje pedagogickou činnost v podobě dohledu nad žákem, naslouchá žákovi, poskytuje mu podporu, navzájem s ním kooperuje a podněcuje žáka k plnění školních povinností (Kraus, 2008, s 101-118).

Pedagogická činnost je vázána na dovednosti učitele, který je ochoten a schopen si výuku atraktivně zorganizovat. V době domácího vyučování, které probíhalo formou e-learningu, byly zdatnosti pedagoga klíčové. Žáci se shodli na tom, že pokud si měli zapamatovat sdělené informace, vedení hodiny pro ně bylo stěžejní. K tomu, aby žák získal potřebné informace v období e-learningu, bylo rozhodující, jak pedagog vedl výuku v online prostředí. Žáci kladně hodnotí využití kvízů, podcastů, kladení dotazů a společných kontaktů v rámci skupiny. Z textu vyplývá, že k uspokojení potřeb žáků, je hodnotícím prvkem forma vedení výuky (Kwiatkowska, 2019, s. 320-336).

Vyučování na našem území bývá svázáno dopadem postkomunistické doby, od které se pedagogický systém nedokázal odpoutat. I když uplynulo mnoho let od osamostatnění země, u pedagogů převládá myšlenka klasických vyučovacích metod. Učitelé častěji sáhnou po tištěných materiálech, které jsou pro ně přijatelnější. I když se technologie zdokonalily, aplikace a programy vylepšily, jejich využití ve školním prostředí je pro mnoho pedagogů nemyslitelné. Překážkou pro využití ICT technologií je průměrná znalost technologií, což je překážkou v používání. Strach z online prostředí je překážkou pro jeho využití. Technologie jsou využívány občasně, spíše příležitostně. Pokud by se měla situace změnit, je nutné zaměřit se na odstranění problému, který je spatřován zejména v odstranění strachu z online prostředí. Bylo by vhodné zaměřit vzdělávání pedagogů v oblasti používání ICT technologií, ukázat jejich výhody a motivovat ve využití (Mynaříková, 2020).

U Pedagogů byly studovány příčiny, které je ovlivňují pro přijetí domácí výuky v podobě e-learningu. Pro zjištění důvodů byl pedagogům nabídnut kurz v oblasti e-learningové výuky a využití technologií pro domácí výuku, za předpokladu pomoci zvládnout tuto formu vzdělávání. Pedagogové, kteří se kurzu účastnili, měli velká očekávání, což významně ovlivňovalo dopad pro přijetí e-learningu. Další aspekty jako věk, délka pedagogické činnosti, pohlaví, typ školy neměla vliv pro přijetí této formy vzdělávání. Závěrem vyplývá, že pedagogové jsou ovlivněni spíše psychologickými aspekty, poněvadž mají vyšší očekávání, než jim kurz přinesl. Každý si představoval obsah a vedení kurzu jinak. V případě podpory pro učitele je tedy hlavním problémem odstranění strachu z online prostředí a přijmout nové výzvy ve výuce (Hrtoňová et al, 2015).

2.3 Dopad domácího vyučování na děti

V edukaci jsou důležitými vlastnostmi pedagoga jeho kompetence, dovednosti a schopnosti předat žákům potřebné informace. Je důležité si připomenout proces učení, kdy výukové metody nejsou založeny na nutnosti do žáků „nalít“ informace, ale změnit styl vyučování. Proces se vždy skládá z malých kousků, které je nutné dávat k sobě, aby vznikl celek. Při předávání informací na jedné straně stojí osobnost pedagoga a na druhé straně obsah učiva. Pokud pedagog využije své dovednosti a zapojí různé didaktické metody a pomůcky, může vyučovacím přístupem pomoci žákovi k snadnému pochopení probíraného učiva. Zajímavé pojetí výuky, kdy pedagog při výuce současně využije k výkladu látky,

ukázky, obrázky či dostudování pomocí e-learningu usnadní žákovi si lépe zapamatovat (Geoffrey, 2013).

Možnost on-line výuky se prokázala jako potřebná v oblasti zamezení šíření viru COVID-19, ale velmi negativně se projevila v oblasti dopadu na duševní zdraví, ale také sociální vývoj dětí. Děti byly vystaveny sociálnímu odloučení, kterým strádali po celou dobu uzavření škol. Nutno podotknout, že ČR byla jednou z mála zemí, která měla nejdéle zavřené školy, což způsobilo deprivace u dětí ZŠ. Neměly možnost konzultací se školním psychologem a odpovědnost byla přenášena na rodiče. Rodič však nemusí disponovat komunikačními dovednostmi v oblasti motivace případně odstranění pocitů strádání (Uhlíř, 2020).

Zoufalé zjištění pro děti bylo, že nemají možnost obrátit se na specializované pracoviště z důvodu nedostatku zařízení. Tak se mohly ocitnout v bezvýchodných situacích, se kterými si museli pomoci sami. Lockdown jim neumožnil využít volný čas mimo domov, a tak změna prostředí nebyla možná. Mnozí adolescenti nedisponovali takovou dovedností, jež by jim umožnila zvládnutí stresové situace. Naopak se spíše prohlubovala úzkost, strádání, myšlenky na sebevražedné sklony, aj. Z výzkumu vyplývá, že uzavření škol pro děti má nedozírný dopad, který prohloubil pouze nedostatek zaměření se zájmu na oblast duševního zdraví dětí (Bínová et al, 2021).

Z některých studií vyplynulo, že školy nebyly připraveny na on-line výuku, zejména v poskytování intervenčních opatření, kdy byli žáci vystaveni nadměrnému používání virtuálního světa. Otázkou prevence v oblasti virtuálního nebezpečí se zaměřilo jen malé množství škol. Jako riziková oblast byla vnímána používání internetu a kyberšikana, Dalším možností v souvislosti s používáním on-line prostředí byla přikládána menší priorita (Lukavská, et al, 2021).

3 RODIČ V DOBĚ DOMÁCÍ VÝUKY

V poslední kapitole teoretické části zmiňuje postavení rodiče a školy, rodičovské odpovědnosti a rodiny jako takové. Školní prostředí dává možnost rodičům docházet do zaměstnání. Což mu umožňuje naplňovat materiální funkci rodiny. Rodič tedy chápe školu a zájmová sdružení jako samozřejmost, která mu dává prostor zajistit rodinu v jiných oblastech, jež jsou další součástí rodiny.

Dnešní společnost je nastavena na vzájemném partnerství, kdy v manželství či v partnerském vztahu jsou si partneři rovni. Odpovídají stejným dílem za své dítě. Už je minulostí doba, kdy matka byla symbolem výchovy dětí a musela výchovu dětí zaopatřovat sama. Svět se proměnil a žena je rovnoprávnou partnerkou svému protějšku. Můžeme se tedy setkat se situacemi, kdy žena zajišťuje ekonomickou část rodiny. Nic však nezlehčuje vědomí, že oba rodiče jsou povinni se stejným dílem podílet na výchově dítěte. Výchovou se nemyslí pouze finanční zajištění dítěte, ale také všechna práva a povinnosti, které mezi sebou rodiče a děti mají. Děti mají právo se domáhat výkon svých práv, jež jsou zakotveny v zákoně (Šmíd, Demjaková et al.,s. 13 – 14, 2012).

3.1 Rodič a škola

Školní prostředí dává možnost rodičům docházet do zaměstnání. Což mu umožňuje naplňovat materiální funkci rodiny. V době docházení dítěte do školy nemusí rodič řešit otázku zajištění pedagogické činnosti pro své dítě a také volný čas je vyplňuje prostřednictvím zájmových sdružení pro děti. Školní prostředí jsou zařízení, kde mají být děti edukovány. Škola je místem, kde děti tráví minimálně polovinu svého dne a je vázána na povinnosti dodržovat pravidla. Dodržování pravidel je kontrolováno prostřednictvím pedagogů, který je odpovědný za děti v době přítomností žáka ve škole.

Někteří rodiče nebyli na přenesenou odpovědnost školních povinností připraveni. Chaos a nestabilita, která byla spojována s neustálými změnami, jež byly vydávány vládou, rodinám nepřinášela stabilitu. Rodiče nebyli pod stresem jen z důvodu přenesení povinné školní docházky na jejich hlavy, ale ohrožovali je i další nestabilní skutečnosti. Ekonomická nestabilita vedla rodiče ke stresovým situacím. Nemálo rodičů se potýkalo se starostí zaručit základní potřeby pro své děti z důvodu nedostatku finančních prostředků. A to zejména v oblastech zajištění stravy a pokrytí dalších nákladů spojených s výchovou dítěte jako hygienické potřeby, školní pomůcky, potraviny, aj. (Karpman, 2020).

Mezi rodinami byly značné rozdíly. Rodiče disponující vyšším sociálním statusem měli vhodnější podmínky, jež jim umožňovaly podílet se na vzdělávání svých dětí. Byli připraveni na krizi v podobě zajištění finančních prostředků a vyšší vzdělání jim zajišťovalo, že tyto podmínky chtějí i pro své dítě případně děti. Byla pro ně důležitá otázka vzdělanosti, neboť si byly vědomi rizika dopadu pro jejich ratolesti. Rodina s nižším sociálním statusem byla nucena řešit spíše zajištění základních životních potřeb pro své děti, než řešení vzdělávání. Nehledě na to, že bylo pro ně překážkou svému potomkovi dané učivo vysvětlit. Z výzkumu vyplývá, že rodiny s nižším sociálním statusem dali přednost zajištění ekonomické stránky dítěte před vzdělaností dítěte. Tzn. že v rodině jsou různé sociální nerovnosti a každá rodina má uspořádaný jinak hodnoty pro svou rodinu. A hodnoty jsou uspořádány dle sociálního statusu rodiny (Smetáčková et al., 2021).

Z výzkumu vyplývá, že rodiče nebyli vystaveni pouze odpovědnosti vůči zaměstnavateli, ale hlavně odpovědností vůči své rodině. Zajištění technického vybavení pro připojení nebyl problém. Avšak ten nastal v momentě, kdy musel být zajištěn v současnou dobu jako výkon pracovních povinností. Problém nastal také v momentě znalosti počítačových aplikací, kterých je nespočetné množství. Najít si tu správnou, v daný okamžik nebylo vždy jednoduché. Další otázkou bylo učivo, kdy nebyl shledán problém v probíraném učivu, ale v čase stráveném ve spojení s celkovou přípravou do školy. Škola si neuvědomovala fakt, že děti nejsou schopni probírané učivo zvládnout sami, neboť on-line výuka neposkytovala takové možnosti jako výuka ve škole. Čas strávený učivem, byl mnohdy velkou překážkou pro rodiče, neboť jim vyplňoval značnou část dne. Rodiče apelovali na školy, aby upustily od množství předávaných látek, ale zaměřily se spíše na základní předměty, které jsou důležité jako např. matematika, český jazyk, anglický jazyk. Také kladli apel, aby žáci nebyli zahlceni množstvím úkolů, které musí opět řešit rodiče (Rokos et al., 2020).

Průzkum, který se prováděl v roce 2020 pouze on-line a týkal se rodičů, kteří mají internetové připojení a měli zájem odpovědět na otázky. Otázky se týkaly vzdělání jejich potomků a průzkum ukázal, že situaci ve většině případů hodnotí pozitivně. Setkávají se pouze se zanedbatelnými problémy, jež jsou ochotni se svými dětmi řešit a ani čas strávený ve virtuálním světě se jim nejeví jako dlouhý. Nejvíce času strávili vysvětlováním probíraného učiva a dohledem nad účastí v online výuce. Jako nedostatek průzkum zjistil v oblasti nezájmu ze strany školy komunikovat. Škola podává obsáhlé informace a zadává

úkoly, už se však nezabývá komunikací mezi žáky, případně rodiči (Brom, Lukavský, Greger, Hanneman et al, 2020).

3.2 Odpovědnost rodiče za dítě

Rodič od narození dítěte prochází celou řadou krizí, se kterými se musí během dospívání svého dítěte vyrovnat. Mnoho rodičů dochází při výchově dětí k poznání, že dítě není poslušnou loutkou, která se bude v každé situaci chovat poslušně. I když může být rodič dobrým vzorem pro své dítě, může docházet ke kolizím. Kolize dvou světů jsou spojovány ve vzájemném neporozumění. Na jedné straně, chce dítě prosazovat svůj názor a dělat věci po svém. Na druhé straně stojí rodič, který na základě svých životních zkušeností, chce dítěti pomoci v předcházení zklamání. Úzkost je spojována z pocitu neustálé ochrany dítěte. Rodič chce dítě provázet celým životem, aniž by si uvědomil, že dítě je samostatnou osobností, která se chce rozvíjet. Přestože je střet dvou světů v mnoha ohledech vyhrocený, děti nacházejí u svých rodičů pocit bezpečí a jistoty (Honzák, Novotná, 1994, s. 29-30).

Pocit jistoty a bezpečí nám dává možnosti v krizovém období příležitost se s ní vyrovnat. Vyrovnání se situací může být prostřednictvím vzájemné spolupráce a souladu v rodinném prostředí. Pokud hovoříme o stabilním rodinném zázemí, nacházíme rodiny, které jsou schopny se sami sanovat. V takových případech můžeme hovořit o rodině, která umí pracovat s rodinou resiliencí, která je definována: „*jako pozitivní vzorce chování, pozitivní interakce a funkční kompetence rodiny*. O resilienci můžeme tedy hovořit jako o zdatnosti, kterou rodina disponuje. Hovoříme o tom, jak správně zvládnout stresové situace, což může být pouze za předpokladu, kdy rodina spolu vzájemně kooperuje. Kooperace je založena na důvěře a porozumění, respektu a tolerance všech jejích členů navzájem. Pokud rodič může komunikovat se svými dětmi na úrovni vzájemné tolerance a porozumění, mohou takové situace pomoci v zajištění chodu celé domácnosti. Rodič zvládá stresové situace za pomoci rozdělování kompetencí, což směřuje k pocitu sounáležitosti s celou rodinou. Děti jsou rovnocennými partnery, ale zároveň jsou si vědomi svých povinností a odpovědnosti vůči rodiči (Špaténková et al., 2004, s.73-84).

3.3 Rodič a dítě

Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a

vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění, vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti. Trvání a rozsah rodičovské odpovědnosti může změnit jen soud. (Občanský zákoník č. 89/2012 Sb., část druhá: Rodinné právo)

V literaturách se můžeme setkat s termíny jako rodičovská odpovědnost a rodičovská zodpovědnost.

Dle Šmída (2017, s. 64) **rodičovská zodpovědnost** byla definována jako souhrn práv a povinností při péči o nezletilé dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, při zastupování nezletilého dítěte a při správě jeho jmění. Při výkonu rodičovské zodpovědnosti byli rodiče povinni důsledně chránit zájmy dítěte, řídit jeho jednání a vykonávat nad ním dohled odpovídající stupni jeho vývoje, měli právo užít přeměřených výchovných prostředků tak, ab nebyla dotčena důstojnost dítěte a jakkoli ohroženo jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.

Naproti tomu dle Šmída (2017, s. 66) termín **rodičovský odpovědnost**, která je tvořena souborem povinností a práv, jejichž prostřednictvím rodiče působí na dítě po dobu, kdy není plně svéprávné. Jde o komplex povinností a práv, umožňující rodičům efektivně realizovat jejich povinnosti a práva spočívající v péči o dítě (zahrnují zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj), v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělávání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění.

Rodičovská odpovědnost je souhrnné označení jedné ze skupin povinností a práv rodičů k dětem. Vedle rodičovské odpovědnosti tvoří komplex povinností a práv rodičů vůči dětem ještě povinnosti a práva spojená s osobností dítěte a povinnosti a práva osobní povahy a dále vyživovací povinnost rodičů k jejich dítěti.

Konstatováním tedy je vědomí, že vztah mezi rodiči a dětmi je nezrušitelný, pokud opomeneme fakt, kdy rodiče jsou zbaveni rodičovské odpovědnosti na základě rozhodnutí soudu. Můžeme hovořit o tom, že vztah mezi rodiči a dětmi je vázán spíše na jakýsi morální akt, kdy rodiče zajišťují výkon rodičovské odpovědnosti na základě svého uvážení. Je tedy zřejmé, že v rodinách jsou různé názory na výchovu dítěte. Samozřejmostí je, že každý z rodičů by měl být pro své dítě vzorem a vést k morálním hodnotám demokratického státu. Musíme mít tedy na vědomí, že rodič na své dítě působí zejména

jako autorita a vynucuje si dominantním postavením kázeň od dítěte (Šmíd, Demjanová et al., 2017, s. 15).

Pokud upustíme od zákonné složky, která je samozřejmě důležitou součástí našich životů, je nutné vědomí o tom, že rodiče jsou jenom lidé, kteří mohou dělat chyby. Rodičem se stávají i mladí lidé, jež nejsou na rodičovskou odpovědnost připraveni. Pokud se stanou rodiči i partneři, kteří si krok rodičovství zvolili a naplánovali, nikde není napsána žádná záruka, že se opravdu dobrými rodiči stanou. Žádný odborník nevydal ještě příručku, jak se stát dobrým rodičem a tento fakt se projevuje ve společnosti. Nejedni s rodičů hledal pomoc v odborných textech. Proto se pozastavme nad myšlenkou, co je správné rozhodnutí v danou chvíli pro naše dítě. Je to takové rozhodnutí, jež považujeme jako rodiče za správné v daný okamžik, i když si naše dítě myslí opak. Poučení z chyb, kterých se jako rodič dopouštíte, jsou cennou zkušeností, každého člověka. Důležitým rozhodnutím je včasné zakročení řešení problému před zavíráním očí nebo ulehčení skutečností, které se okolo nás dějí. Uvedeme příklad moderní doby, jež nutí všechny věkové skupiny využívat sociální sítě. Děti jsou ponořeni do virtuálního světa nespočet hodin ze dne, je to pro nás jednodušším řešením trávení volného času. Pokud se pozastavíme nad touto myšlenkou, víme, že dítě je doma a je v bezpečí. Ale přivíráme oči nad faktem, že dítě je ponořeno do virtuálního světa, který v něm může rozvíjet závislost. V momentě, kdy jako rodič tento fakt zjistíme a začneme jednat, můžeme hovořit o tom, že jsme se poučili z chyb. Z ukázky je zřejmé, že rodič není vševědoucí a musí se leccemu přiučit během výchovy svých dětí. Každý z nás chce být dobrým rodičem a mnohdy se můžeme zbytečně utápět ve svých myšlenkách o špatném rozhodnutí. Důležité je takové rozhodnutí, kterým jsme předcházeli návyku rizikového chování, které mohlo vzniknout. Je tedy přirozené, že i rodič jako dospělá osoba není vždy odborníkem na vzniklou krizovou situaci. Ale snaží se v daný okamžik krizovou situaci řešit (Prekopová, 2010, s. 5-7).

V dnešním pojetí je rodina zakládána z důvodu reprodukce společnosti, což znamená k tomu, aby se svět rozvíjel a měl dostatek populace. Indikátorem pro stabilitu či status jednotlivce, je schopnost najít si partnera, se kterým je ochoten založit rodinu. Ochota je založena na základě vzájemné sympatie mezi partnery. Pokud se partneři rozhodnou založit rodinu, přináší to odpovědnost vůči dítěti a partneru. Od pradávna je rodina považována jako status, který je v soudobé společnosti vnímán kladně. I když se objevuje už mnoho svobodných rodičů, stále je status úplné rodiny považován jako kvalitní ukazatel. I přes tento ukazatel páry uvažují nad počtem narozených dětí z důvodu

ekonomického. Lidé uvažují nad myšlenkou, zda jsou schopni děti uživit. Pořízení dítěte znamená pro partnery ekonomické zatížení a pohled moderní společnosti dává prostor pro volbu. Partneři všeobecně snižují počet dětí z důvodu společenského statusu. Raději si pořizují děti, ale menším počtu z důvodu ekonomického zajištění. Rodiče volí nižší počet dětí za podmínky, že jsou schopni je uživit a zároveň si zachovat společenský status pro sebe a své potomky. Na druhou stranu pomineme-li ekonomický faktor, rodiče uvažují nad výchovou. Výchova obnáší odpovědnost do doby, než je schopen se potomek sám o sebe postarat.

Pokud vyhodnotíme rodinu, hovoříme o tom, že rodina od pradávna byla hlavním zdrojem opory a podpory pro jednotlivce. Člověk vyrůstající v rodinném zázemí cítil stabilitu a pocit jistoty, který mu dával prostor se rozvíjet a zvládat životní zkušenosti, krize a události (Matoušek, 2003, s. 179–200).

V období vyhlášení nouzového stavu byli rodiče postaveni do situace, kdy byly odpovědny za své děti i v oblasti povinné školní docházky. V roce 2021 proběhl kvalitativní výzkum zaměřený na výuku doma, která byla vlivem pandemie COVID-19 nastavena státním aparátem. Výzkum se potýkal s malým vzorkem lidí, respektive s pěti rodinami, které se výzkumu zúčastnily. Rodiny zvládly oblast plnění povinné školních povinností. Ale zároveň se shodují, že oblast přípravy do školy pro ně byla časově náročná a komunikace se školou, i přes předchozí zkušenosti škol, nebyla na dobré úrovni (Kostecká et al., 2022).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 POPIS VÝZKUMNÉ STRATEGIE

V našem výzkumu se zabýváme otázkou rodičů, kteří mají žáky na prvním stupni základních škol a řešili nové situace, jež jim COVID-19 přinesl. Důvodem výběru tématu, byl tedy fakt, že jako rodiče nás zajímaly otázky, s jakými rolemi se rodiče žáků 1. stupně ZŠ setkali v době pandemie COVID-19. Pandemie v tomto směru znemožnila rodičům žáků 1. stupně ZŠ běžný výkon pracovních povinností. Neboť rodiče neměli děti v době výuky na půdě školy a nedocházely ve svém volném čase do zájmových sdružení, což mělo dopad na zákonné zástupce. Jednalo se o změny zásadní, neboť povinná školní docházka byla opět vedena online. Rodiče byli v nových situacích, kdy současně museli zajistit dohled nad žákem, výkon pracovních povinností, péči o dítě a starost o domácnost. COVID-19 vzal rodičům žáků základních škol možnosti, které jim škola přinášela. Jako například zajištění dohledu nad dítětem školou a využití volného času dítěte ve střediscích volného času, bere většina rodičů jako samozřejmost, která jim pomáhá v plnění svých pracovních povinností. Můžeme tedy všeobecně říci, že povinná školní docházka umožňuje rodičům výkon pracovních povinností bez omezení, neboť nemusejí řešit dohled nad dítětem. V našem výzkumu nás tedy zajímá, s jakými rolemi se rodiče žáků museli vyrovnat v době pandemie COVID-19 a jak zajistili soulad v oblasti výkonu pracovních povinností s dohledem nad dítětem, v závislosti, zda tuto situaci zajišťoval otec či matka.

Tento kvantitativní výzkum je veden formou dotazníkového šetření, jehož cílem bylo zjistit, u rodičů žáků 1. stupně základních škol s jakými rolemi se setkali během pandemie COVID-19 a jak je pohlaví řešila.

4.1 Výzkumný problém

Cílem výzkumu bylo zjistit, v jakých rolích se ocitli rodiče žáků 1. stupně ZŠ během pandemie COVID-19. Výzkum zjišťoval, jaké měli role rodiče žáků 1. stupně ZŠ během pandemie COVID-19 a jak tyto role zvládali souběžně s výkonem pracovních povinností. Výkon rolí může být ovlivněn pohlavím.

4.2 Výzkumné cíle

Hlavní cíl:

Zjistit, v jakých rolích se ocitli rodiče žáků 1. stupně ZŠ ve školním roce 2020-2021 v době pandemie COVID-19.

Dílčí výzkumné cíle:

- Zjistit, jaké role zastávali rodiče žáků 1. stupně ZŠ v době pandemie COVID-19.
- Zjistit, jak rodiče žáků 1. stupně ZŠ zajišťovali online výuku během pandemie COVID-19.
- Zjistit, zda role rodičů žáků 1. stupně ZŠ ovlivňovaly výkon pracovních povinností během pandemie COVID-19.

4.3 Výzkumné otázky

Z výše uvedených výzkumných cílů vplynuly následující výzkumné otázky.

HVO: Jaké role zastávali rodiče žáků 1. stupně ZŠ ve školním roce 2020-2021 v době pandemie COVID-19?

VO₁: Jaká je struktura činností týkajících se rodičovských rolí, jejichž dítě bylo žákem 1. stupně ZŠ v době pandemie COVID-19?

VO₂: Jak rodičů žáků 1. stupně ZŠ během pandemie COVID-19 zajišťovali účast na online výuce?

VO₃: Jak se odrazily vykonávané role rodičů žáků 1. stupně ZŠ během pandemie COVID-19 v plnění jejich pracovních povinností?

4.4 Hypotézy

Zajímali nás rozdíly mezi matkami a otci v oblasti zajišťování péče o dítě v době pandemie COVID-19. Zajištění péče je zaměřena na frekvenci poskytování stravy.

H₁: Frekvence péče o žáky 1. stupně ZŠ v době pandemie COVID-19 je rozdílná u matek a u otců.

Zajímala nás rozdílnost mezi matkami a otci v oblasti kontroly nad dítětem v době pandemie COVID-19. Zda míra kontroly byla prováděna současně s výkonem povolání.

H₂: Míra kontroly žáků 1. stupně ZŠ v době pandemie COVID-19 je rozdílná u matek a u otců.

Zajímala nás rozdílnost mezi matkami a otci v hodnocení pracovního výkonu. Zda rodiče žáků 1. stupně ZŠ ve školním roce 2020-2021 neodváděli 100 % pracovní výkon.

H₃: Hodnocení vlastního pracovního výkonu rodičů žáků 1. stupně ZŠ během pandemie COVID-19 je rozdílná ve skupině otců a matek.

4.5 Metoda sběru dat

K získání potřebných údajů ve výzkumné části jsme si zvolili metodu kvantitativního výzkumu, založenou na sběru dat pomocí dotazníkového šetření.

Dotazník je nefrekventovanější metodou zjišťování údajů. Tato frekventovanost je často dána (zdánlivě) lehkou konstrukcí dotazníku. Dotazník je určen především pro hromadné získávání údajů. Můžeme jím získávat velké množství informací při malé investici času (Gavora, 1988, s. 99)

Data získaná dotazníkem mají vždy jen podmíněnou platnost a vyžadují vždy velmi obezřetnou interpretaci, abychom odlišili objektivní zjištění od subjektivních soudů (Chráska, 2007, s. 164).

Sběr dat probíhal u veřejnosti od února 2022 do března 2022. Dotazník byl zcela anonymní. Dotazník se skládá ze 14 položek zaměřující se na role rodičů žáků 1. stupně ZŠ v době pandemie COVID-19, které měli online výuku ve školním roce 2020-2021. Dotazník je tvořen položkami kontaktními, kontrolními, filtračními, uzavřenými polytomickými a výčtovými (Chráska, 2007, s. 164 – 169).

Tato metoda byla zvolena za předpokladu, že rodiče žáků 1. stupně ZŠ v době pandemie COVID-19 se ocitli v různých situacích, které museli řešit. Za účelem získání potřebných dat, sledujeme role rodičů žáků 1. stupně ZŠ, se kterými se setkali v době pandemie COVID-19 a jak situace řešily v závislosti na genderu. Neboť předpokladem pro tento výzkum bylo, že rodiče byli ovlivněni vydaným vládním opatřením, které zakazovalo osobní přítomnost žáků na půdě školy, zároveň byla uzavřena veškerá zájmová sdružení a centra pro volný čas.

4.6 Výzkumný soubor

Respondenty pro účel výzkumu tvoří rodiče žáků 1. stupně ZŠ žijící v ČR. Byli vybráni rodiče, kteří mají děti, mladšího školního věku spadající do věkové skupiny 6 -7 let a střední školní věk spadající do věkové skupiny 8 – 11 let. Z důvodu potřeby podpory rodiče při plnění zadaných úkolů (Vágnerová, s. 237)

Rozvoj dětské osobnosti ovlivňuje styl rodinné výchovy. Jako nejvýhodnější se ukázala kombinace rodičovské lásky a disciplíny, fungující jako opora a výzva, propojení individuální citové vazby s tolerancí k individualitě a k vývojově přiměřenému odpoutání. Požadavky rodiny, spojené s poskytnutím opory při zvládání těchto nároků, přispívají k rozvoji dětských kompetencí, sebedůvěry a cílevědomosti (Vágnerová, s. 19).

Z čehož vyplývá, že rodiče jsou významnou součástí pro dítě, které je věkově nezralé a potřebuje pomoc při zvládání školních povinností. Ve svém rodiči vidí oporu, která je nezbytná k tomu, aby dítě splnilo úkoly a povinnosti, jež jsou na ně kladeny ze strany školy.

4.7 Metoda analýzy dat

Po ukončení sběru dat, který probíhal za pomoci internetového portálu Survio, bylo nutné data seskupit do oblastí. Oblasti byly nazvány dle struktury rolí, do nichž se rodiče žáků 1. stupně ZŠ dostali během pandemie COVID-19. Bylo zvoleno 6 oblastí, které byly pojmenovány následovně:

Oblast číslo 1. příprava na výuku

K oblasti se váží položky v dotazníku č. 7, tvrzení na řádku č. 3, 4 a 9. Položka v dotazníku číslo 8, tvrzení na řádku č. 2, 4 a 5. Položka v dotazníku č. 10, 12 a 13.

Oblast číslo 2. volného času

K oblasti se váží položky v dotazníku č. 7, tvrzení na řádku č. 8. Položka v dotazníku č. 8, tvrzení na řádku č. 7. Položka v dotazníku číslo 9.

Oblast číslo 3. kontroly

K oblasti se váží položky v dotazníku č. 7, tvrzení na řádku č. 1 a 6. Položka v dotazníku č. 11.

Oblast číslo 4. IT

K oblasti se váží položky v dotazníku č. 7, tvrzení na řádce č. 2. Položka v dotazníku č. 8, tvrzení na řádce č. 1.

Oblast číslo 5. péče o dítě

K oblasti se váží položky v dotazníku č. 7, tvrzení na řádce č. 7. Položka v dotazníku č. 8, tvrzení na řádce č. 6.

Oblast číslo 6. výkonu zaměstnání

K oblasti se váží položky v dotazníku č. 7, tvrzení na řádce č. 5. Položka v dotazníku č. 8, tvrzení na řádce č. 3. Položka v dotazníku č. 14.

Výše uvedené oblasti byly seskupeny z důvodu zjištění situací, do kterých se rodiče žáků 1. stupně ZŠ dostali během pandemie COVID-19 na základě uvedených výzkumných otázek. Oblasti byly vyhodnoceny na základě četnosti skutečností.

Další krokem bylo vyhodnotit stanovené hypotézy, které posuzovaly výše uvedené oblasti v závislosti na genderu. Dále nás zajímala skutečnost, jak rodiče zvládali role současně s výkonem zaměstnání v závislosti na genderu. Pro testování hypotéz byla využita statistická metoda pro analýzu nominálních dat Test dobré schody Chí-kvadrát. Kdy byl použit vzorec:

$$G = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n'_{ij})^2}{n'_{ij}}$$

5 ANALÝZA DAT

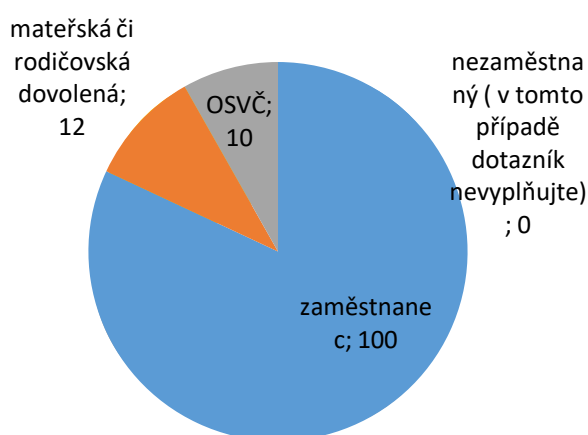
Kapitola se zabývala analýzou dat, která byla získána dotazníkovým šetřením. Data byla sbírána od února – března 2022, kdy byl navštíven 206 respondenty, z čehož jich dokončilo vyplnění dotazníku celkem 122.

Demografická data

Položka č. 1: Jste rodičem žáka 1. Stupně ZŠ, který měl alespoň část školního roku 2020/2021 distanční výuku?

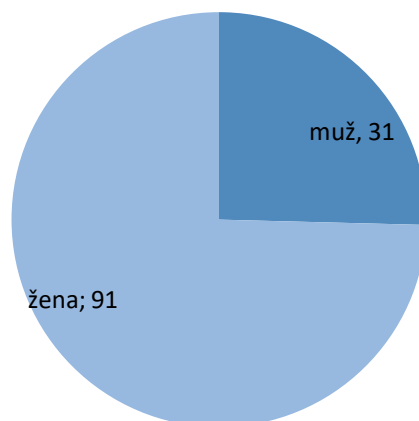
Všichni respondenti odpověděli ano.

Položka č. 2: V době distanční výuky Vašeho dítěte v loňském školním roce 2020/2021 jste byl(a)?

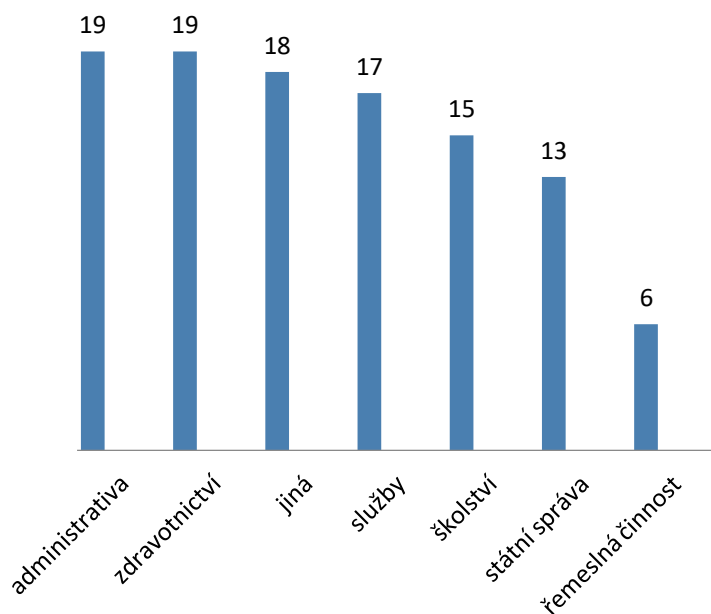
Graf 1 Povolání

Dotazníku se zúčastnilo celkem 122 respondentů, z čehož zaměstnancem bylo 100 respondentů (82 %), OSVČ 10 respondentů (8,2 %), mateřská či rodičovská dovolená 12 respondentů (9,8 %) a nezaměstnaných bylo 0.

Položka č. 3: Pohlaví?

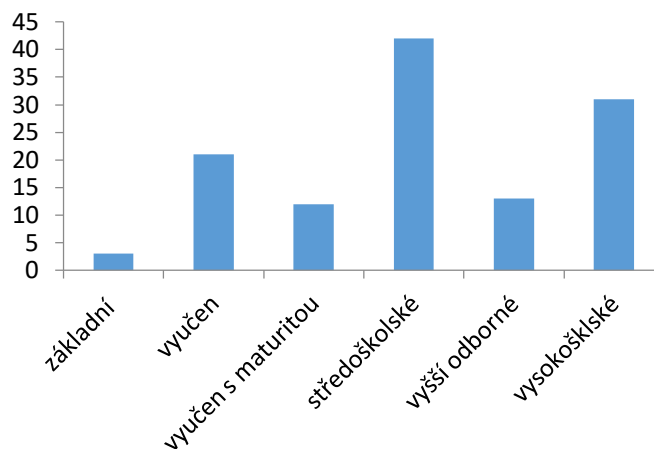
Graf 2 Pohlaví

Ze 122 respondentů bylo mužů 31(25,4 %) a žen 91 (74,6 %).

Položka č. 4: V jaké oblasti jste pracoval(a) ve školním roce 2020/2021?

Graf 3 Oblast povolání

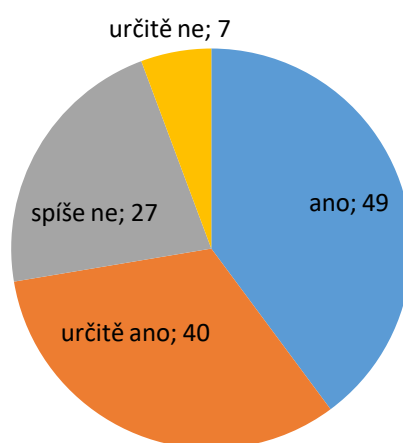
Ze 122 respondentů pracovalo nejvíce 19 v administrativě (15,6 %) a 19 (15,6 %), 18 (14,8 %), 17 (13,9 %), 15 (12,3 %) ve školství, 13 (10,7 %) státní správě, 6 (4,9 %) řemeslná činnost a 6 (4,9 %) stavebnictví, 5 (4,1 %) stavebnictví, 4 (3,3 %) v dopravě a logistice

Položka č. 5: Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Graf 4 Dosažené vzdělání

Ze 122 respondentů dosahuje 42 (34,4 %) středoškolské vzdělání, 31 (25,4 %) vysokoškolské vzdělání, 21 (17,2 %) vyučen, 13 (10,7 %) vyšší odborné, 12 (9,8 %) vyučen s maturitou a 3 (2,5 %) základní.

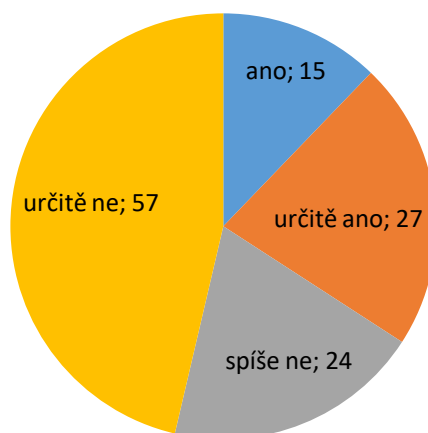
Po seskupení demografických údajů, jsou seskupeny jednotlivé oblasti, na jejichž základě se budou vyhodnocovat výzkumné otázky.

Oblast přípravy na výuku.**Položka č. 7, tvrzení na řádku č. 3: Vysvětloval(a) jsem dítěti probírané učivo.**

Graf 5 Vysvětlování učiva

Ze 122 respondentů odpovědělo, že ano 49 (40,2 %), určité ano 40 (32,8 %), spíše ne 27 (22,1 %), určité ne 7 (5,7 %).

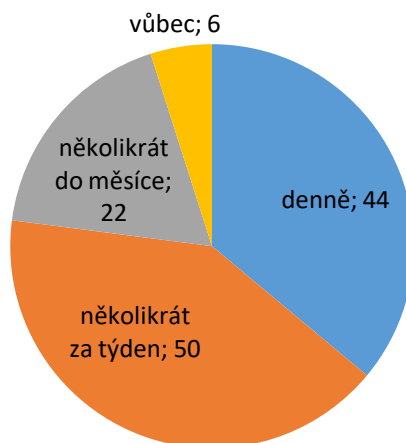
Položka č. 7, tvrzení na řádku č. 4: Zajišťoval(a) jsem dítěti doučování třetí osobou.

Graf 6 Zajištění výuky

Ze 122 respondentů určitě ne 57 (46,7 %), určitě ano 27 (22,1 %), spíše ne 24 (19,7 %), ano 15 (12,3 %).

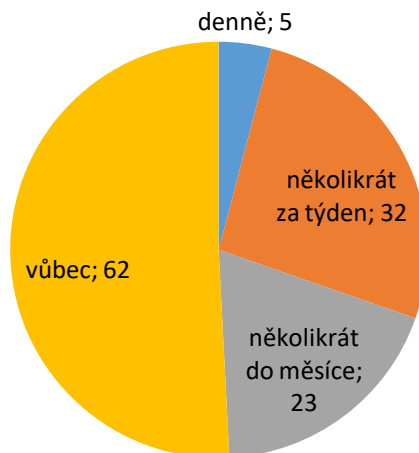
Položka č. 8, tvrzení č. 2: Pomáhal(a) dítěti se zadanými úkoly.

Graf 7 Pomoc s úkoly

Ze 122 respondentů odpovědělo, že vůbec 6 (32 %), denně 44 (30,3 %), několikrát za týden 50 (23,8 %), několikrát za měsíc 22 (13,9 %).

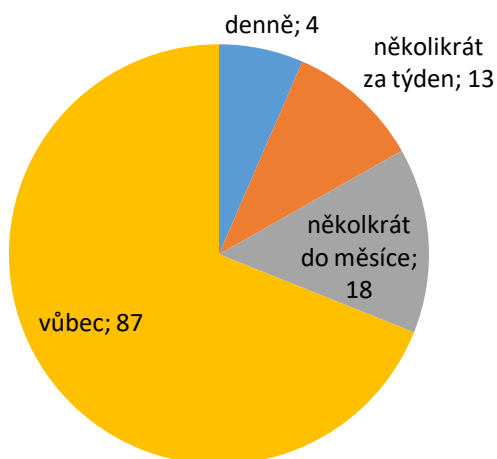
Položka č. 8. tvrzení č. 4: Pomáhal(a) dítěti s testy.

Graf 8 Pomoc s testy

Ze 122 respondentů vůbec 62 (50,8 %), několikrát za týden 32 (26,2 %), několikrát do měsíce 23 (18,9 %) a denně 5 (4,1 %).

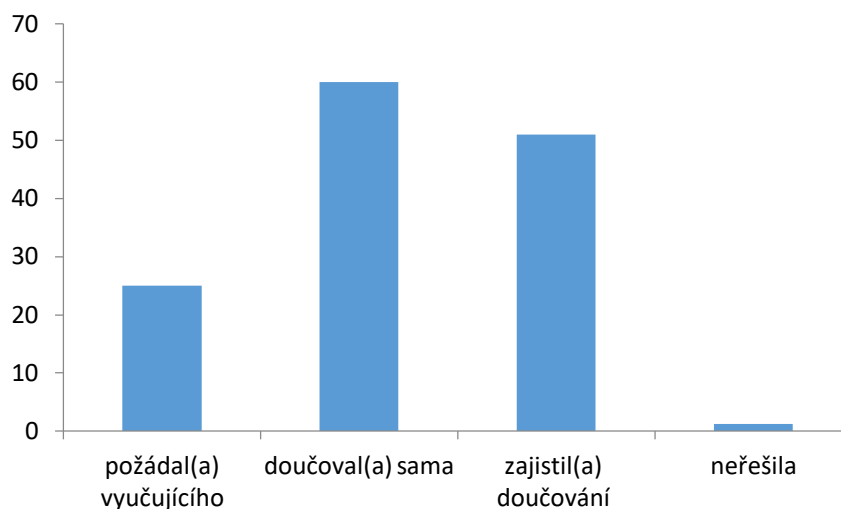
Položka č. 8. tvrzení č. 5: Dopisoval(a) za dítě chybějící učivo.

Graf 9 Dopisování učiva

Ze 122 respondentů odpovědělo, že vůbec 87 (71,7 %), několikrát do měsíce 18 (14,8 %), několikrát za týden 13 (10,7 %) a denně 4 (3,3 %).

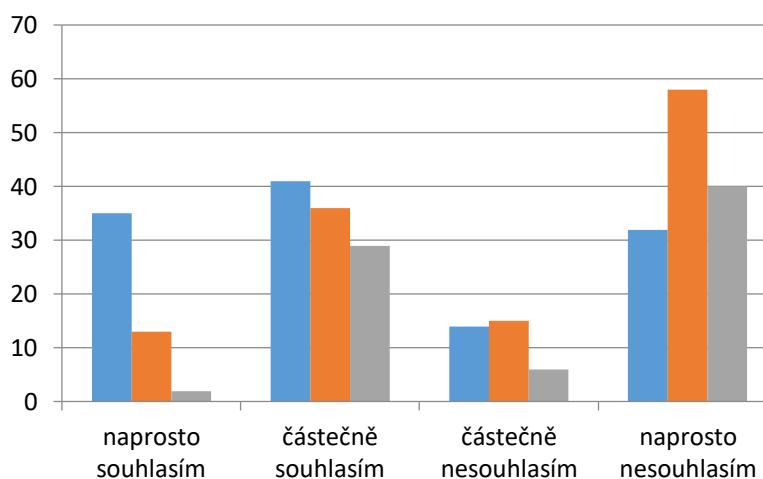
Položka č. 12: Koho jste zajistil(a) na doučování pro své dítě v případě potřeby?

Graf 10 Zajištění doučování

Ze 122 respondentů doučoval(a) sám 60 (49,2 %), zajistil(a) doučování (sourozencem, tetou, strýcem, známým, aj) 51 (41,8 %), tuto otázku neřešil(a) 39 (32 %) a požádal(a) vyučujícího 25 (20,5 %).

Položka č. 13: Uveďte, na kolik souhlasíte s tím, jak se u vašeho dítěte řešilo zajištění chybějícího učiva.

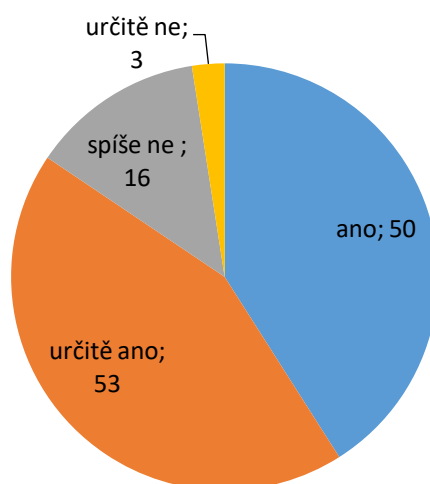
Graf 11 Zajištění chybějícího učiva

Ze 122 respondentů, kdy rodič požádal(a) vyučujícího částečně souhlasí 41 (33,6 %), naprosto souhlasí 35 (28,7 %), naprosto nesouhlasí 32 (26,2 %), částečně nesouhlasí 14 (11,5%). Rodič požádal(a) jiného rodiče naprosto nesouhlasí 58 (47,5 %), částečně

souhlasí 36 (29,5 %), částečně nesouhlasí 15 (12,3 %), naprosto souhlasí 13 (10,7 %).
Neřešil(a) naprosto souhlasí 47 (38,5 %), naprosto nesouhlasí 40 (32,8 %), částečně souhlasí 29 (23,8 %) a částečně nesouhlasí 6 (4,9 %).

Oblast volného času

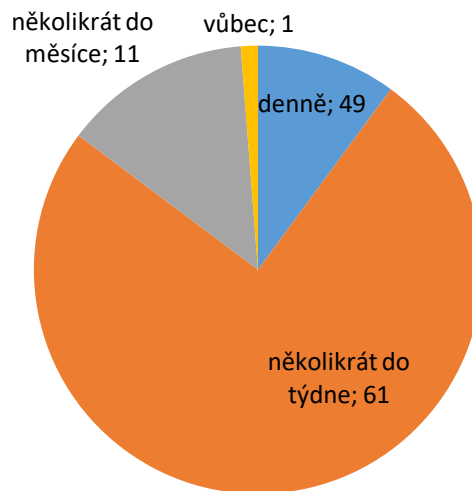
Položka č. 7, tvrzení na řádku č. 8: Vymýšlel(a) jsem volnočasové aktivity pro dítě.

Graf 12 Vymýšlení volno časových aktivit

Ze 122 respondentů odpovědělo, že určitě ano 53 (43,4 %), denně 50 (41 %), spíše ne 16 (13,1 %), určitě ne 3 (2,5 %).

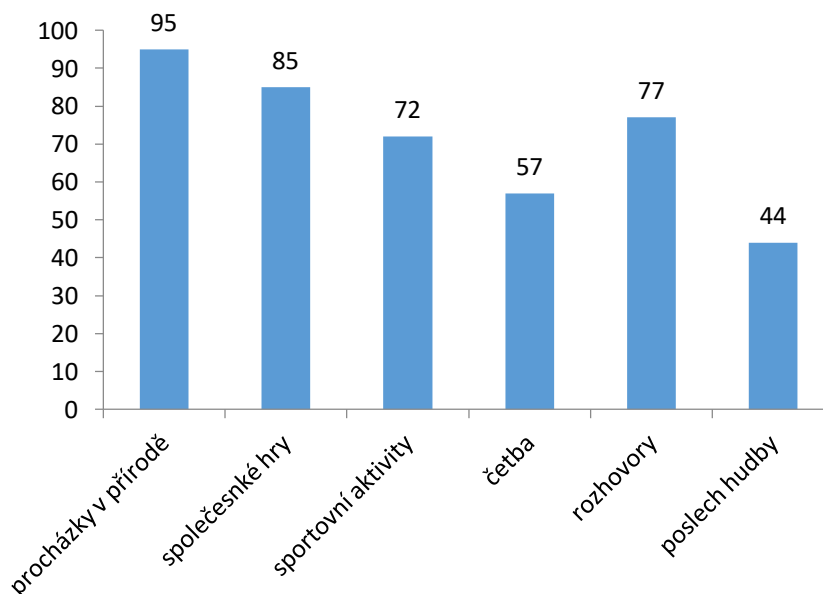
Položka č. 8, tvrzení na řádku č. 7: Účastnil(a) volnočasových aktivit.

Graf 13 Účast na volno časových aktivitách

Ze 122 respondentů odpovědělo, že několikrát za týden 61 (50 %), denně 49 (40,2 %), několikrát do měsíce 11 (9 %), vůbec 1 (0,8 %).

Položka č. 9: Uveďte, jaké volnočasové aktivity jste společně realizovali během distanční výuky ve školním roce 2020/2021.

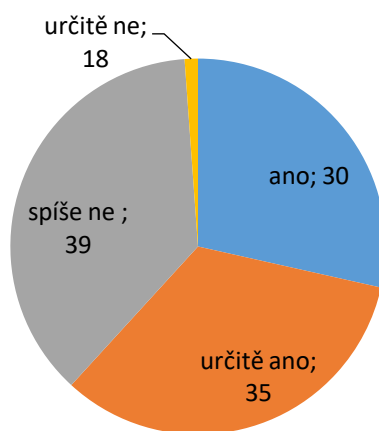

Graf 14 Způsob trávení volného času

Ze 122 respondentů odpovědělo, že nejvíce trávili volný čas v přírodě 95 (77,9 %), společenskými hry 85 (69,7 %), rozhovory 77 (63,1 %), sportovními aktivitami 72 (59 %), četbou 57 (46,7 %), poslechem hudby 44 (36,1 %).

Oblast kontroly

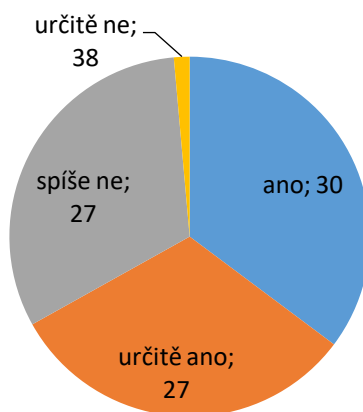
Položka č. 7, tvrzení na řádku č. 1: Přistihl(a) jsem dítě, že si neplnilo na 100% své školní povinnosti.

Graf 15 Plnění školních povinností

Ze 122 respondentů odpovědělo, že spíše ne 39 (32,0 %), určitě ano 35 (28,7 %), ano 30 (24,6 %), určitě ne 18 (14,8 %).

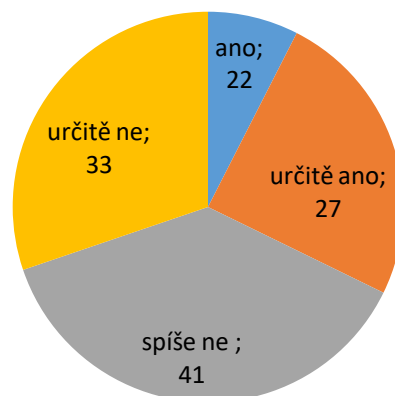
Položka č. 7, tvrzení na řádku č. 6: Zjistil(a) jsem, že dítě není připojeno na on-line výuku.

Graf 16 Připojení na online výuku

Ze 122 respondentů odpovědělo, že určitě ne 38 (31,1 %), ano 30 (24,6 %), určitě ano 27 (22,1 %) a spíše ne 27 (22,1 %).

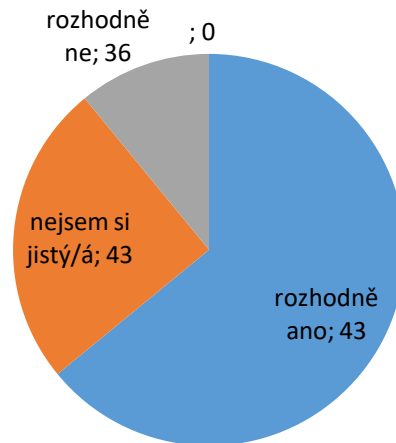
Položka č. 7, tvrzení na řádku č. 9: Zjistil(a) jsem, že si dítě nezapisuje probírané učivo.

Graf 17 Nezapisování probíraného učiva

Ze 122 respondentů odpovědělo, že spíše ne 41 (33,6 %), určitě ne 33 (27 %), určitě ano 27 (22,1 %), ano 22 (18 %).

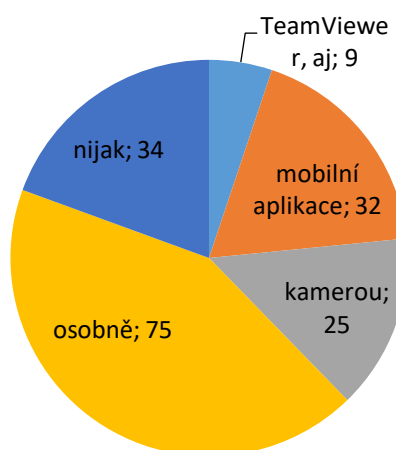
Položka č. 10: Měl(a) jste pocit, že musíte mít své dítě pod dohledem během distanční výuky, i když jste mimo domov?

Graf 18 Dohled nad distanční výukou

Ze 122 respondentů odpovědělo, že si není jist(á) 43 (35,2 %) a rozhodně ano 43 (35,2 %), rozhodně ne 36 (29,5 %).

Položka č. 11: Jak jste dohlížel(a) na žáka při distanční výuce?

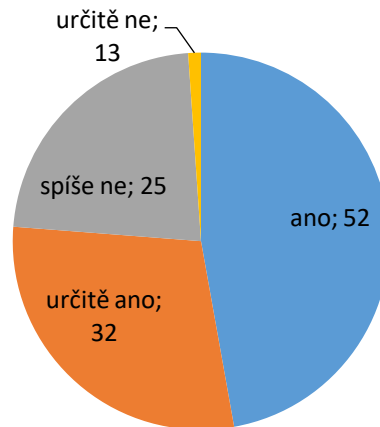

Graf 19 Způsob dohlížení na online výuku

Ze 122 respondentů odpovědělo, že dohlíželo osobně 75 (61,5 %), nijak 34 (27,9 %), mobilní aplikací např. Family Link, aj 32 (26,2 %), kamerou 25 (20,5 %), TeamViewer, případně jiné podobné aplikace 9 (7,4 %).

Oblast IT

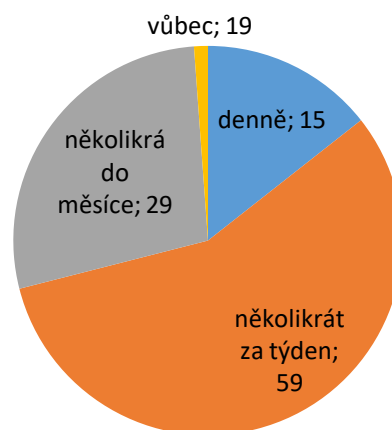
Položka č. 7, tvrzení č. 2: Řešil(a) jste jako rodič problém s technikou.

Graf 20 Problém s IT

Ze 122 respondentů odpovědělo, že ano 52 (42,6 %), určitě ano (26,2 %), spíše ne 25 (20,5 %), určitě ne 13 (10,7 %).

Položka č. 8, tvrzení č. 1: Řešil(a) problém s technikou.

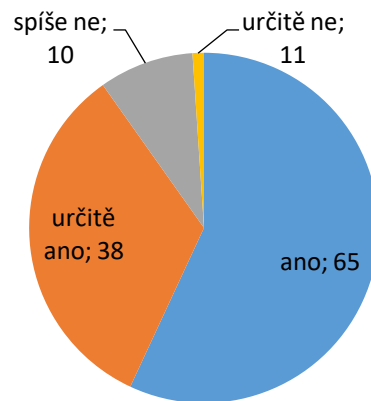

Graf 21 Opakovanost řešení problémy s IT

Ze 122 respondentů odpovědělo, že několikrát do týdne 59 (48,4 %), několikrát do měsíce 29 (23,8 %), vůbec 19 (15,6 %), denně 15 (12,3 %).

Oblast pečovatelská

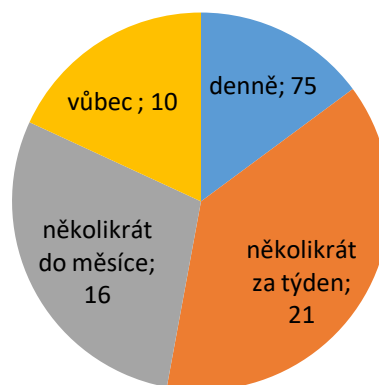
Položka č. 7, tvrzení na řádku č.7: Zajišťoval(a) jsem stravovací režim pro své dítě během on-line výuky.

Graf 22 Zajištění stravy

Ze 122 respondentů odpovědělo, že ano 65 (53,3 %), určitě ano 38 (31,1 %), určitě ne 11 (9,0 %) a spíše ne 10 (8,2 %).

Položka č. 8, tvrzení na řádku č. 6: Zajišťoval(a) stravu pro dítě.

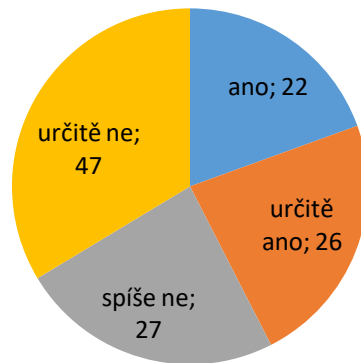

Graf 23 Opakovanost zajištění stravy.

Ze 122 respondentů odpovědělo, že denně 75 (61,5 %), několikrát za týden 21 (17,2 %), několikrát do měsíce 16 (13,1 %), vůbec 10 (8,2 %).

Oblast zaměstnanecká

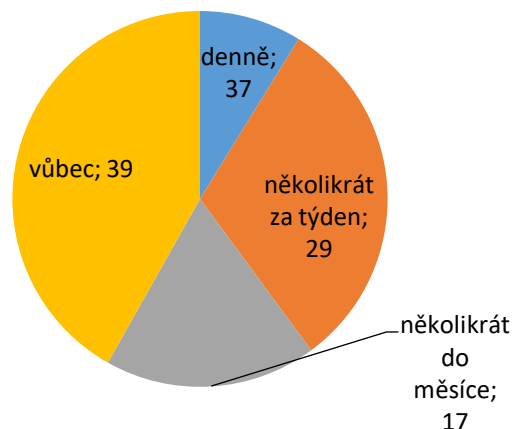
Položka č. 7, tvrzení na řádku č. 5: Plnil(a) jsem výkon svých pracovních povinností současně s dohledem nad dítětem.

Graf 24 Souběh pracovních povinností s dohledem nad dítětem

Ze 122 respondentů odpovědělo, že určitě ne 47 (38,5 %), spíše ne 27 (22,1 %), určitě ano 26 (21,3 %), ano 22 (18 %)

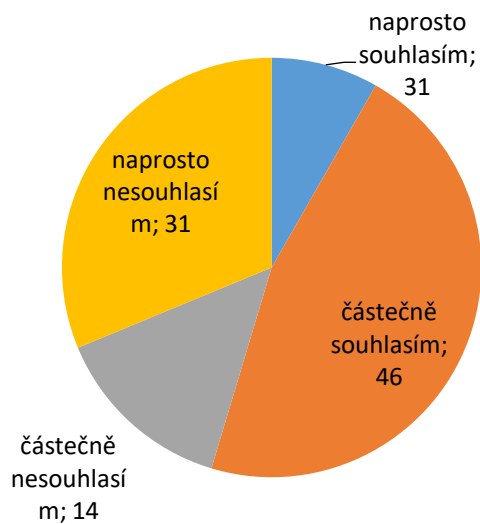
Položka č. 8, tvrzení na řádku č. 3: Při výkonu práce kontroloval(a) dítě.

Graf 25 Opakovanost dohledu

Ze 122 respondentů odpovědělo, že vůbec 39 (32,0 %), denně 37 (30,3 %), několikrát za týden 29 (23,8 %), několikrát do měsíce 17 (13,9 %).

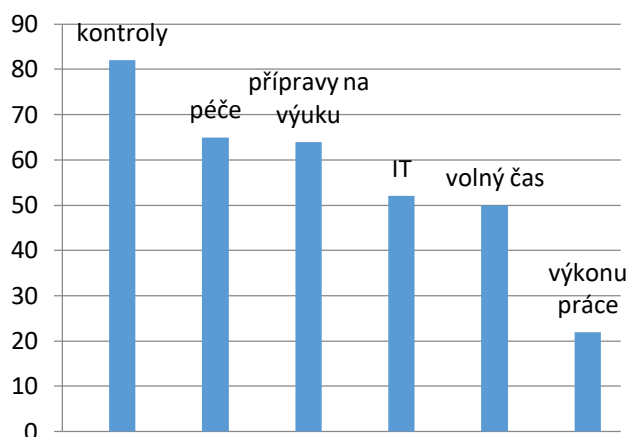
Položka č. 14: Domníváte se, že jste během on-line výuky ve školním roce 2020/2021 neodváděla 100% pracovních povinností?

Graf 26 Pracovní výkon

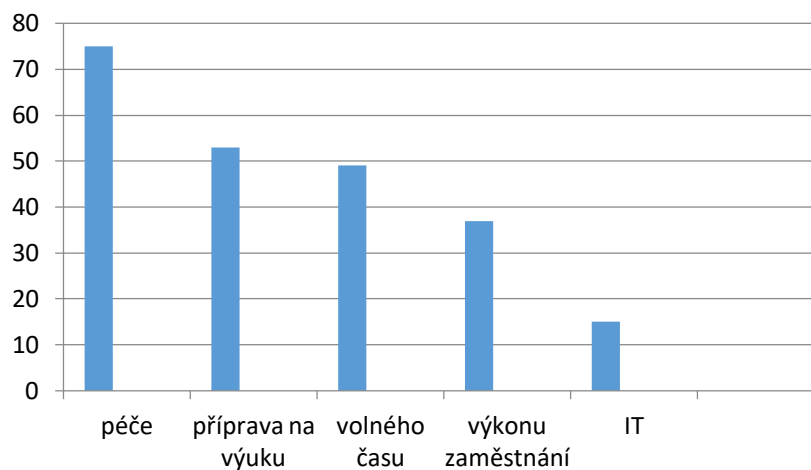
Ze 122 respondentů odpovědělo, že částečně souhlasí 46 (37,7 %), naprosto souhlasím 31 (25,4 %) a naprosto nesouhlasí 31 (25,4 %), částečně nesouhlasí 14 (11,5 %).

VO1: Jaká je struktura činností týkajících se rodičovských rolí, jejichž dítě bylo žákem 1. stupně ZŠ v době pandemie COVID-19?

Graf 27 Struktura činností

Ze 122 respondentů odpovědělo na položku číslo 7 v pořadí opakovaností odpovědí ano, oblast kontroly 84 (67,2 %), oblast péče 65 (53,3 %), oblast přípravy na výuku 64 (52,5%) oblast IT 52 (42,6 %), oblast volného času 50 (41,0 %), oblast výkonu zaměstnání 22 (18,0 %).

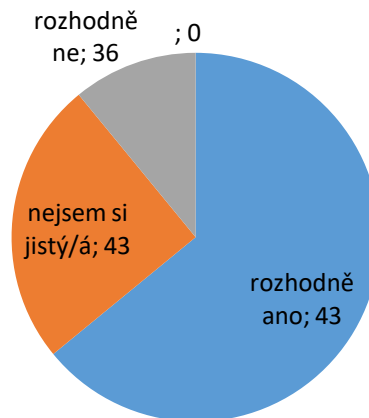
Graf 28 Denní činnosti jednotlivých oblastí

Ze 122 respondentů, odpovědělo, že denně řeší, oblast péči 75 (61,5 %), 54 (43,5 %) oblast volného času 49 (40,2 %), oblast výkonu zaměstnání 37 (30,3 %), oblast IT 15 (12,3 %).

VO2: Jak rodiče žáků 1. stupně ZŠ během pandemie COVID-19 zajišťovali účast na online výuce?

K uvedené otázce se váží položky v dotazníku č. 10, 11.

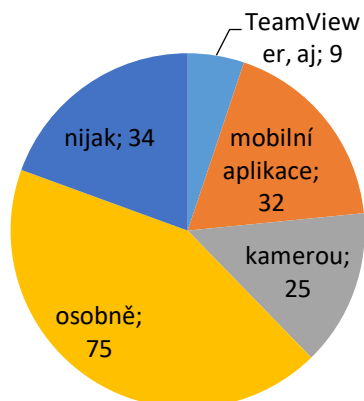
Položka č. 10: Měl(a) jste pocit, že musíte mít své dítě pod dohledem během distanční výuky, i když jste mimo domov?

Graf 29 Dohled nad distanční výukou

Ze 122 respondentů odpovědělo, že si není jist(á) 43 (35,2 %) a rozhodně ano 43 (35,2 %), rozhodně ne 36 (29,5 %).

Položka č. 11: Jak jste dohlížel(a) na žáka při distanční výuce?

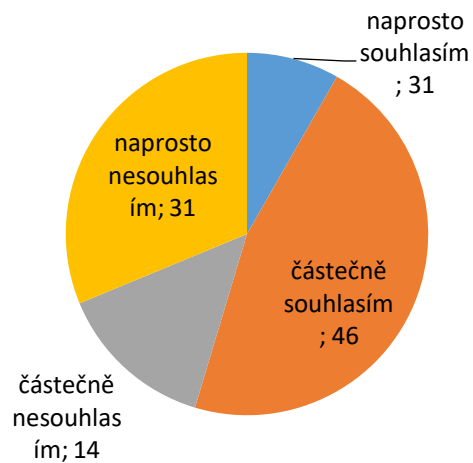
Graf 30 Způsob dohlížení na online výuku

Ze 122 respondentů odpovědělo, že dohlíželo osobně 75 (61,5 %), nijak 34 (27,9 %), mobilní aplikací např. Family Link, aj 32 (26,2 %), kamerou 25 (20,5%), TeamViewer, případně jiné podobné aplikace 9 (7,4 %).

VO3: Jak se odrazily vykonávané role rodičů žáků 1. stupně ZŠ během pandemie COVID-19 v plnění jejich pracovních povinností?

K uvedené otázce se váže položka v dotazníku č. 14.

Položka č. 14: Domníváte se, že jste během on-line výuky ve školním roce 2020/2021 neodváděla 100% pracovních povinností?

Graf 31 Pracovní výkon

Ze 122 respondentů odpovědělo, že částečně souhlasí 46 (37,7 %), naprosto souhlasím 31 (25,4 %) a naprosto nesouhlasí 31 (25,4 %), částečně nesouhlasí 14 (11,5 %).

Vyhodnocení hypotéz

H_1 : Frekvence péče o žáky 1. stupně ZŠ v době pandemie COVID-19 je rozdílná u matek a u otců.

H_0 : Neexistují rozdíly ve frekvenci zajišťování péče (stravovací režim) během pandemie COVID-19 o děti 1. stupně ZŠ ve skupině otců a matek.

H_A : Existují rozdíly ve frekvenci zajišťování péče (stravovací režim) během pandemie COVID-19 o děti 1. stupně ZŠ ve skupině otců a matek.

Hypotéza je ověřena testem dobré schody chí-kvadrát.

Při ověřování hypotézy jsme vycházeli z položky v dotazníku č 8, tvrzení na řádce 6.

Uveďte, jak často jste se setkal(a) s uvedenými situacemi během online výuky.

Zajišťoval(a) jsem stravu pro dítě.

Tabulka 1 Pozorované četnosti

	denně	několikrát za týden	několikrát do měsíce	vůbec	$n_{\cdot j}$
ženy	62	16	7	6	91
muži	10	5	9	7	31
$n_{i \cdot}$	72	21	16	13	122

Tabulka 2 Očekávané četnosti

	denně	několikrát za týden	několikrát do měsíce	vůbec	$n_{\cdot j}$
ženy	53,7	15,66	11,93	9,7	91
muži	18,3	5,34	4,07	3,3	31
$n_{i \cdot}$	72	21	16	13	122

testové kritérium:

$$G = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n'_{ij})^2}{n'_{ij}}$$

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium: $G = 18.645$

Kritická hodnota:

$$\chi_{(1-\alpha);df} = 7.815$$

Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H_0) o rozdílech jednotlivých znaků

zamítáme a přijímáme hypotézu H_1 , která nám říká, že existují rozdíly ve frekvenci zajišťování péče (stravovací režim) během pandemie COVID-19 o děti 1. stupně ZŠ ve skupině otců a matek.

H_2 : Míra kontroly žáků 1. stupně ZŠ v době pandemie COVID-19 je rozdílná u matek a u otců.

H_0 : Míra kontroly žáků 1. stupně ZŠ v době pandemie COVID-19 je stejná u matek a u otců.

H_A : Míra kontroly žáků 1. stupně ZŠ v době pandemie COVID-19 je rozdílná u matek a u otců.

Hypotéza je ověřena testem dobré shody chí-kvadrát.

Při ověřování hypotézy jsme vycházeli z položky v dotazníku č 7, tvrzení na řádce č. 5: Plnil(a) jsem výkon svých pracovních povinností současně s dohledem nad dítětem.

Tabulka 3 Pozorované četnosti

	ano	určitě ano	spíše ne	určitě ne	$n_{\cdot j}$
ženy	20	22	20	29	91
muži	5	5	8	13	31
$n_{i \cdot}$	25	27	28	42	122

Tabulka 4 Očekávané četnosti

	ano	určitě ano	spíše ne	určitě ne	$n_{\cdot j}$
ženy	18,67	20,14	20,89	31,33	91
muži	6,35	6,86	7,11	10,67	31
$n_{i \cdot}$	25	27	28	42	122

testové kritérium:

$$G = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n'_{ij})^2}{n'_{ij}}$$

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium: $G = 1.892$

Kritická hodnota: $\chi_{(1-\alpha); df} = 7.815$

Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H_0) o rozdílech jednotlivých znaků nezamítáme.

H_3 : Hodnocení vlastního pracovního výkonu rodičů žáků 1. stupně ZŠ během pandemie COVID-19 je rozdílná ve skupině otců a matek.

H_0 : Neexistují rozdíly v hodnocení vlastního pracovního výkonu rodičů žáků 1. stupně ZŠ během pandemie COVID-19 ve skupině otců a matek.

H_A : Existují rozdíly v hodnocení vlastního pracovního výkonu rodičů žáků 1. stupně ZŠ během pandemie COVID-19 ve skupině otců a matek.

Hypotéza je ověřena testem dobré shody chí-kvadrát.

Při ověřování hypotézy jsme vycházeli z položky v dotazníku č. 14. Domníváte se, že jste během on-line výuky ve školním roce 2020-2021 neodváděl(a) 100 % pracovní výkon.

Tabulka 5 Pozorované četnosti

	naprosto souhlasím	částečně souhlasím	částečně nesouhlasím	naprosto nesouhlasím	$n_{\cdot j}$
ženy	23	38	6	23	91
muži	5	12	6	9	31
$n_{i \cdot}$	28	50	12	32	122

Tabulka 6 Očekávané četnosti

	naprosto souhlasím	částečně souhlasím	částečně nesouhlasím	naprosto nesouhlasím	n_{·j}
ženy	20,66	36,69	8,85	23,51	89,71
muži	7,34	13,11	3,15	8,39	31,99
n_{i·}	28	49,8	12	31,9	121,7

testové kritérium:

$$G = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n'_{ij})^2}{n'_{ij}}$$

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium: $G = 4,695$

Kritická hodnota: $\chi_{(1-\alpha);df} = 7.815$

Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H_0) o rozdílech jednotlivých znaků nezamítáme.

6 INTERPRETACE DAT

Ve výzkumu jsme zjišťovali, jaká je struktura činností týkající se rodičovských rolí, jejichž dítě bylo žákem 1. stupně ZŠ v době pandemie COVID-19 ve školním roce 2020-2021. Struktura činností byla roztržena do oblastí, kde můžeme shledat, že rodiče se setkali s různými rolemi. Dle skutečných četností se nejčastěji dostali do role kontrolora. Role jim přinášela situace, kdy museli zajišťovat dohled nad dítětem osobně nebo za pomoci technologií, které jim umožňovali kontrolovat dítě na dálku. Další obsáhlou oblastí byla role kuchaře. Kdy rodič zajišťoval stravu pro své dítě. Následovala role IT, kdy rodiče se setkali s problémy v oblasti připojení techniky. Rodiče měli i roli pedagoga, kdy zajišťovali vysvětlování či doučování probíraného učiva. Role pedagoga volného času, z důvodu uzavření zájmových sdružení, které rodiče využívali pro vyplnění volného času pro své dítě. Rodiče vyplnili svým dětem volný čas nejčastěji procházkami v přírodě, společenskými hrami, rozhovory, četbou a poslechem hudby. V roli zaměstnance nebo jako vykonavatele pracovních povinností rodiče shledávali odklon od běžných pracovních aktivit.

Výzkumná otázka Jak rodiče žáků 1. stupně ZŠ během pandemie COVID-19 zajišťovali účast na online výuce ve školním roce 2020-2021 se rodiče vyjádřili, že z role kontrolora měli dojem, že téměř necelá polovina potřebovala mít dítě pod dohledem i v době, kdy byli mimo domov. Nejčastější metodou v roli kontrolora se rodiče nejčastěji přikláněli k osobní kontrole. Pokud tento způsob kontroly nebyl možný, využívali různé aplikace v PC nebo mobilním telefonu.

Poslední otázkou bylo dopad vykonávaných rolí rodičů žáků 1. stupně ZŠ během pandemie COVID-19 v plnění jejich pracovních povinností. Kdy ze 122 respondentů částečně souhlasila s tvrzením, že dopad pro oblast plnění povinností byl znatelný. 31 rodičů z celkových 122 respondentů uvedlo, že naprosto souhlasí a v uvedeném období mají pocit, že neodváděli na 100 % výkon svých pracovních povinností.

Můžeme tedy závěrem vyhodnotit hlavní výzkumnou otázku, ve které bylo zjišťováno, jaké role zastávali rodiče žáků 1. stupně ZŠ v době pandemie COVID-19 ve školním roce 2020-2021. Většina rodičů hodnotila **rolí kontrolora**, jako nejobtížnější. Role jim přinesla situace, kdy museli zajišťovat kontrolu nad výkonem školních povinností svých dětí. Polovina rodičů měla pocit, že musí mít nad svým dítětem dohled i v době, kdy byli mimo domov. Nejedna s rodičů se ocitnul v pozici, kdy zjistil, že jeho dítě si neplnilo 100 %

výkon školních povinností. Rodiče mnohdy kontrolu zajišťovali v době výkonu zaměstnání. Kontrolu nad dítětem zprostředkovali osobně, kamerou, popřípadě pomocí technologií. Další role, do které se dostali, je **role pečovatele**. Uzavřením škol vznikla další oblast, kterou rodiče museli vyřešit. Ta byla v podobě zajišťování stravy. Rodiče řešili zajišťování stravy většinou osobní přípravou. Nejčastěji oblast pečovatele řešily ženy. Další byla zaznamenána **role pedagoga**. Rodiče žáků 1. stupně ZŠ spatřovali oblast přípravy na výuku obtížnou v tom, že řešili situace jako zajištění chybějícího učiva, pomoc při domácí přípravě. Rodiče se museli vyrovnat se situací, kdy jejich dítě potřebovala zajistit doučování, popřípadě vysvětlení probíraného učiva. Většina rodičů oblast zajišťovali sami, popřípadě zajistili doučování třetí osobou, rodinným příslušníkem nebo požádali vyučujícího. V roli pedagoga zajišťovali také dohled nad přípravou do školy, popřípadě pomáhali dítěti s testy. Další oblastí byla **role IT**, kdy se dostali do potíží s technikou. Kdy polovina rodičů se v této situaci ocitla. Několikrát do týdne rodiče řešili problém s připojením k online výuce svého dítěte. V oblasti zajišťovatele volného času se dostali do **role pedagoga volného času**. Kdy uzavřením zájmových sdružení a škol docházelo k situacím, kdy děti neměli vyplnění volného času. Oblast opět připadla na rodiče, kdy polovina rodičů potvrzuje, že museli oblast zajištění trávení volného času řešit několikrát do týdne nebo denně. Rodiče kombinovali různé aktivity, kdy nejčastěji využili volný čas v přírodě, společenskými hrami, rozhovory, sportovními aktivitami, četbou a poslechem hudby. Poslední oblastí byla **role vykonavatele zaměstnání**, kdy rodiče vnímají, že v době uzavření škol nevykonávali na 100 % svůj pracovní výkon. Neboť byli přinuceni situací kontrolovat svoje dítě i v době výkonu povolání.

Je tedy zřejmé, že nová situace přinesla pro rodiče žáků 1. stupně ZŠ nové role, se kterými se v době pandemie COVID-19 museli vyrovnat. Překážkou v plnění běžného dne bylo uzavření škol, které bylo v době pandemie nutné, ale zároveň přinesla nové role, které museli rodiče žáků 1. stupně ZŠ ve školním roce 2020-2021 řešit. Každý z rodičů se vyrovnal v rámci svých možností.

7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Vzhledem k tomu, že výzkum prokázal nové role, do nichž se rodiče žáků 1. stupně ZŠ v době pandemie COVID-19 dostali je nutné se na situace zaměřit. V roli kontrolora, by mohlo rodičům umožněno zaměstnání z home office, u nichž výkon povolání to dovoluje. Zaměstnavatelé, by mohly brát zřetel na rodiče žáků 1. stupně ZŠ a umožnit jim případně, zkrácenou pracovní dobu. Školy by mohly přistoupit k výukovým metodám, jež by odbouraly zahlcování učiva. Využít přítomnost žáků ve škole a vyzkoušet si i v době přítomnosti žáků domácí vyučování. Efektivně využít vymoženosti moderní doby k předání učiva a hravou formou dětem učivo předat.

Rodiče by se mohli zúčastnit přednášek o efektivním využití času a odolnosti vůči stresu. Vyhodnotit priority, které jsou pro rodiče důležité. Kdy rodiče mnohdy vykonávali činnosti, které měli být povinností dítěte. Rodič se musí vypořádat se situací, kdy plní školní povinnosti. Správnou metodou pracovat na vedení zodpovědnosti dítě.

8 ZÁVĚR

Práce byla zaměřena na role rodičů žáků v době pandemie COVID-19 ve školním roce 2020-2021. Teoretická část zahrnuje pojmy, které byly nutné zavést pro potřeby práce. Hovoříme zejména o souvislostech týkající se vyhlášením nouzového stavu v době pandemie COVID-19, kdy všichni obyvatelé byli ovlivněni situací, která přiměla nejvyšší činitele státu k restriktivním opatření. Pro potřeby práce nás zajímaly opatření týkající se rodičů žáků 1. stupně ZŠ ve školním roce 2020-2021. Restrikce se dotkly rodičů zejména v oblasti povinné školní docházky a trávení volného času dítěte. Rodič byl v různých rolích, které mu přinesly nové poznatky. Byly to nové výzvy, se kterými se musel rodič jako zákonný zástupce vyrovnat. Každý z rodičů k těmto rolím přistupoval individuálně, dle svých možností. Domácí vyučování bylo formou, jak předat žákům učivo, ale zároveň veškerá odpovědnost byla přenesena na rodiče. Zůstává faktem zjištění, že situace pro mnoho rodičů nebyla lehká a museli hledat způsoby, jak dítě pomoci. Rodiče, jež měli zájem zachovat pro svoje dítě vzdělání v jakémsi standardu, mohla situace přinést komplikace. Neboť veškerý čas se přenesl na dítě. Pro rodiče to znamenalo 24 hodinový dohled nad dítětem. Ne jeden z rodičů vymýšleli pro své dítě aktivity pro volný čas, poněvadž dítě bylo ohroženo strádáním po sociálním kontaktu.

Závěrem můžeme vyhodnotit, že situace byla pro všechny nelehká a rodiče se ocitli v rolích, které jim nepříslušely. Rodič, který měl docházet do zaměstnání, byl postaven do nelehké životní zkoušky, kterou musel vyřešit. Zajištění povinné školní docházky a volno časových aktivit přináší rodičům velkou pomoc, aby mohli pro dítě zajistit ekonomickou stránku rodiny. Zájmová sdružení pomáhají rodičům zvládnout vyplnění volného času a jsou nastavena pro podporu, motivaci a probuzení dovedností. Pedagog volného času je odborníkem ve svém oboru jako pedagog, který je odborně připraven na spolupráci a podporu pro dítě. V době pandemie COVID-19 tato oblast chyběla, a tak rodiče museli přijmout nové výzvy a role.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

HELLER, Vojtěch. *Pandemie: od starověku po současnost : koronavirus přímo nezabíjí*. [Praha]: Petrklíč, 2020. ISBN isbn978-80-7229-810-5.

HONZÁK, Radkin a Vladimíra Novotná, *Krize v životě, život v krizi*. [Praha]: Nakladatelství ROAD. ISBN 80-83385-60-00

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.

KUBAL, Michal a Vojtěch GIBIŠ. *Pandemie*. Praha: Kniha Zlin, 2020. IN. ISBN 978-80-7662-047-6.

MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.

PREKOP, Jirina. *I rodiče by měli dělat chyby*. Praha: Portál, 2010. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-7367-766-4.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-047-x.

ŠMÍD, Ondřej a Radka VACOVÁ. *Povinnosti a práva rodičů k dětem*. Praha: Leges, 2017. Teoretik. ISBN 978-80-7502-195-3.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krize: psychologický a sociologický fenomén*. Praha: Grada, 2004. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0888-4.

Internetové zdroje:

BÍNOVÁ, Šárka a Tomáš HAVELKA. Mental health of children and adolescents during the COVID-19 pandemic from the perspective of child and adolescent psychiatrists. *Psychiatrie pro praxi* [online]. 2021, 22(3), 173-178 [cit. 2022-03-20]. ISSN 12130508. Dostupné z: doi:10.36290/psy.2021.036

BROM, Cyril, Jirí LUKAVSKÝ, David GREGER, Tereza HANNEMANN, Jana STRAKOVÁ a Roman ŠVAŘÍČEK. Mandatory Home Education During the COVID-19 Lockdown in the Czech Republic: A Rapid Survey of 1st-9th Graders' Parents. *Frontiers in Education* [online]. 2020, 5 [cit. 2022-03-19]. ISSN 2504-284X. Dostupné z: doi:10.3389/educ.2020.00103

HRTOŇOVÁ, Nina, Jiří KOHOUT, Lucie ROHLÍKOVÁ a Jiří ZOUNEK. Factors influencing acceptance of e-learning by teachers in the Czech Republic. *Computers in Human Behavior* [online]. 2015, **51**, 873-879 [cit. 2022-03-19]. ISSN 07475632. Dostupné z: doi:10.1016/j.chb.2014.11.018

KOSTELECKÁ, Yvona, Tereza KOMÁRKOVÁ a Veronika NOVOTNÁ. Remote home-based education as a new phenomenon in the time of the covid-19 pandemic – the experience of Czech families. *Journal of Pedagogy* [online]. 2021, **12**(1), 141-164 [cit. 2022-04-02]. ISSN 2719-5651. Dostupné z: doi:10.2478/jped-2021-0007

LAM, Chun Bun, Chung Sze LAM a Kevin Kien Hoa CHUNG. Linking maternal involvement in child online learning to child adjustment during the COVID-19 pandemic: The moderating role of maternal mindfulness. *Journal of Social and Personal Relationships* [online]. [cit. 2022-01-30]. ISSN 0265-4075. Dostupné z: doi:10.1177/02654075211066617

LUKAVSKÁ, Kateřina, Václav BURDA, Jiří LUKAVSKÝ, Michaela SLUSSAREFF a Roman GABRHELÍK. School-Based Prevention of Screen-Related Risk Behaviors during the Long-Term Distant Schooling Caused by COVID-19 Outbreak. *International Journal of Environmental Research and Public Health* [online]. 2021, **18**(16) [cit. 2022-03-20]. ISSN 1660-4601. Dostupné z: doi:10.3390/ijerph18168561

MYNAŘÍKOVÁ, Lenka a Lukáš NOVOTNÝ. Knowledge Society Failure? Barriers in the Use of ICTs and Further Teacher Education in the Czech Republic. *Sustainability* [online]. 2020, **12**(17) [cit. 2022-03-20]. ISSN 2071-1050. Dostupné z: doi:10.3390/su12176933

PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. 6., rozš. a přeprac. vyd. Přeložil Jiří FOLTÝN. Praha: Portál, 2013. ISBN isbn978-80-262-0367-4.

POHNĚTALOVÁ, Yveta. *Didactic Aspects Of Home Education In The Czech Republic* [online]. In.: 2017-10-16, s. 449-456 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: doi:10.15405/epsbs.2017.10.42

ROKOS, Lukáš; VANČURA, Michal. Distanční výuka při opatřeních spojených s koronavirovou pandemií–pohled očima učitelů, žáků a jejich rodičů. *Pedagogická orientace*, 2020, 30.2: 122-155.

SHAH, Sonia. *Pandemie*. Přeložil Lenka ŠVERČIČOVÁ. Praha: Euromedia Group, 2021. Esence. ISBN isbn978-80-242-7375-4.

SMETACKOVA, Irena a Stanislav STECH. The first wave of the COVID-19 pandemic in primary schools in the Czech Republic: Parental perspectives. *European Journal of Education* [online]. 2021, **56**(4), 564-577 [cit. 2022-03-19]. ISSN 0141-8211. Dostupné z: doi:10.1111/ejed.12478

ŠVAŘÍČEK, Roman, Jana STRAKOVÁ, Cyril BROM, David GREGER, Tereza HANNEMANN a Jiří LUKAVSKÝ. Spolupráce rodiny a školy v době uzavřených základních škol. *Studia paedagogica* [online]. 2020, **25**(3), 9-41 [cit. 2022-03-20]. ISSN 2336-4521. Dostupné z: doi:10.5817/SP2020-3-1

Internetové zdroje:

MŠMT, ©2013–2022. Informace k vyhlášení nouzového stavu v ČR. Msmt.cz [online]. [cit. 2020-3-12]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/informace-k-vyhlaseni-nouzoveho-stavu-v-cr?highlightWords=nouzov%C3%BDstav+vyu%C4%8Dov%C3%A1n%C3%AD>

VLÁDA ČR, (c) 2009-2022. Vládní usnesení související s bojem proti epidemii. Vlada.cz [online]. [cit. 2020-3-12]. Dostupné z: (<https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisejici-s-bojem-proti-epidemii-koronaviru-rok-2020-186999/#rijen>)

VLÁDA ČR, (c) 2009-2022. Usnesení vlády České republiky ze dne 12. října 2020 č. 1022. Vlada.cz. [online]. [cit. 2020-10-12] Dostupné z: (<https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/2--provoz-skol-1022.pdf>)

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE, © 2021. Desatero pro efektivní distanční výuku v době karantény. Csidr.cz. [online]. [cit. 2020-10-12] Dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Publikace-a-ostatni-vystupy/Desatero-pro-efektivni-distanzni-vyuku-v-dobe-kara>

WHO, © 2022. A year without Who is COVID-19 response precedent. Who.int [online]. [cit. 2022-11-4]. Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/spotlight/a-year-without-precedent-who-s-covid-19-response>

ECONOMIA, a.s. © 1996 – 2022. Učitelé zvládnou online výuku technicky, musí ale učit jinak. Žáci si zase neumí zorganizovat čas. [online]. [cit. 2021-4-22]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-66831760-ucitele-zvlnou-on-line-vyuku-technicky-musi-ale-ucit-jinak-zaci-si-zase-neumi-zorganizovat-cas>

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Pozorované četnosti v zajišťování péče	53
Tabulka 2 Očekávané četnosti v zajišťování péče	53
Tabulka 3 Pozorované četnosti k zajišťování kontroly	54
Tabulka 4 Očekávané četnosti k zajišťování kontroly	54
Tabulka 5 Pozorované četnosti k výkonu pracovních činností.....	55
Tabulka 6 Očekávané četnosti k výkonu pracovních činností.....	56

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Povolání	34
Graf 2 Pohlaví	35
Graf 3 Oblast povolání	35
Graf 4 Dosažené vzdělání	36
Graf 5 Vysvětlování učiva	36
Graf 6 Zajištění výuky	37
Graf 7 Pomoc s úkoly	37
Graf 8 Pomoc s testy.	38
Graf 9 Dopisování učiva	38
Graf 10 Zajištění doučování	39
Graf 11 Zajištění chybějícího učiva.	39
Graf 12 Vymýšlení volno časových aktivit.	40
Graf 13 Účast na volno časových aktivitách.	41
Graf 14 Způsob trávení volného času.....	41
Graf 15 Plnění školních povinností.	42
Graf 16 Připojení na online výuku.	43
Graf 17 Nezapisování probíraného učiva.	43
Graf 18 Dohled nad distanční výukou.....	44
Graf 19 Způsob dohlížení na online výuku.	44
Graf 20 Problém s IT.....	45
Graf 21 Opakovanost řešení problému s IT.....	45
Graf 22 Zajištění stravy.	46
Graf 23 Opakovanost zajištění stravy.	46
Graf 24 Souběh pracovních povinností s dohledem nad dítětem.....	47
Graf 25 Opakovanost dohledu.	47
Graf 26 Pracovní výkon.....	48
Graf 27 Struktura činností.	49
Graf 28 Denní činnosti jednotlivých oblastí.	49
Graf 29 Dohled nad distanční výukou.....	50
Graf 30 Způsob dohlížení na online výuku.	51
Graf 31 Pracovní výkon.....	52

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník role rodičů žáků 1. stupně ZŠ v době pandemie COVID-19

PŘÍLOHA P I: NÁZEV PŘÍLOHY

Role rodičů žáků 1. stupně ZŠ v době pandemie COVID-19.

Dobrý den,

zpracovávám diplomovou práci a chtěla bych se na Vás obrátit s prosbou o vyplnění dotazníku. Dotazník se skládá ze 17. otázek a je určen rodičům, jejichž dítě respektive žák 1. stupně ZŠ během části školního roku 2020/2021 absolvoval distanční výuku. Dotazník je anonymní a bude zpracován pouze pro účely zpracování diplomové práce.

1 Jste rodičem žáka 1. stupně ZŠ, který měl, alespoň část školního roku 2020/2021 distanční výuku?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- ano ne (v tomto případě dotazník nevyplňujte)

2 V době distanční výuky Vašeho dítěte v loňském školním roce 2020/2021 jste byl(a)?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- zaměstnanec OSVČ mateřská či rodičovská dovolená nezaměstnaný (v tomto případě dotazník nevyplňujte)

3 Pohlaví?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- muž žena

4 V jaké oblasti jste pracoval(a) ve školním roce 2020/2021, kdy měl Vaše dítě distanční výuku?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- administrativa doprava a logistika stavebnictví Femeslná činnost služby státní správa
 stavebnictví školství zdravotnictví
 Jiná...

5 Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- základní vyučen vyučen s maturitou středoškolské vyšší odborné vysokoškolské